

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini,
ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris**

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Excommvnicatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

ci de vino glatiato, quod non possit cōfici, salvo tamen meliori iudicio. Considerem igitur sacerdoti, ut vinū omnino glaciem factum, nō sacaret, sed aliud potius vinum apponere nō cōgelatum, quod consecraret, reposito primo in piscina.

EVICTIO.

EVICTIO secundū Azo. est rei emptio, aut ex alia iusta causa accepta per sententiam iudicis abductio. Sicut si A. emat agrum à B. & C. in iudicio probauerit esse suum, dicitur illū cuincere, & hinc oritur euictio, vnde B. qui vendidit, tenetur A. de euictione, id est pro re euicta supra. Emptio. circa fin. §. 32. & pro re euicta, & dānis ob hāc causam datis satis facere, si de euictione tenebatur.

EXCOMMUNICATIO.

EXCOMMUNICATIO nota debet esse confessori, tā maior, quam minor, ut primū sciat in quibus casibus excommunicatio incurrit: ut cognoscat an pœnitens sit excommunicatus vel non. Secundū, in quibus casibus excommunicatus, dicendo, faciendo, suscipiendo, precat, & cognoscat peccata, quā in excommunicatione manendo fecit. Tertiū, perpendat peccata, quā in excommunicatione occasionantur in altero non excommunicato. Quattuor, sciat qualitatem vinculi, an superiori, & cui referetur. Ex Caiet. in summa ibi.

² In excommunicatione qualibet, siue à iure, siue ab homine. Primo est consideranda persona, quā excommunicatur, an excommunicatio se extendet ad illam. Secundū, an actio, propter quam quis excommunicatur, sit consummata: quia nisi sit consummata, non est locus excommunicationi, etiā quod sit incepta. Ex parte autem agētis, à quo egreditur actio exigitur, quod sit agens eliciens, & non tantum imperans: quia si excommunicatur occidens Titium, qui mandat occidi, non est excommunicatus, ideo quando canon vult comprehendere etiam cooperantes, dicit: quicunque dederit consilium, auxilium, &c.

vel quicunque fecerit, vel mandauit, &c. ideo bene videndi sunt testi, antequā detur iudicium circa excommunicatos. Nec obstat excommunicatio iuris communis contra participantēs in criminis crimino-

so: quia loquitur de participantē cum iam excommunicato: ut infra declarabitur. Excommunicatio. 23. Caiet,

vbi supra.

³ Q V A N D O excommunicantur dātes consilium, fauorem, vel mandantes, &c. nunquam sunt excommunicati, nisi sequatur talis effectus, pro quo consuluerunt, mandauerunt, &c. & quando excommunicantur retrahentes à solutione decimarum, & huiusmodi, sunt excommunicati, si quantum in se est retrahant, etiam quod non sequatur retractio: quia actus propter quam lata est excommunicatio, non est retractio a solutione decimorum. sed dicere aliquid propter quod retrahantur, & sic de finibus. Caiet. supra.

⁴ E X C O M M U N I C A T I O secundū Thom. 4. sententia d. 18. dicit separationem à communione Ecclesie, quo ad fructum, id est, à sacramentis, & suffragia generalia, id est, à participatione spiritualium, & hoc de maiori excommunicatione intelligitur. Vnde sacerdos, vi minister ecclesie orans, non potest pro eo publice, & specialiter orare, licet secundum quoddam in ipso memento missa possit orare tanquam persona priuata, quia illud spatium conceditur sacerdoti, ut possit orare pro suis, siue sine Christiani boni, vel mali, siue infideles, siue aliter.

⁵ E X C O M M U N I C A T I O minor, de qua in cap. cūm excommunicatio. 11. q. 3. excludit præcisè à passiva participatione saecularium, quia sic ius dispensat. cap. si celebrat. de cleri. excommunicati. & ab electione, quia talis est inhabilis ad quodennque ecclesiasticum beneficium, & si eligatur, etiam per ignorantiam nullam consequitur dignitatem, ut not. in cod. cap. si celebrat. ut tenet etiam ibi Innoc. A cœtu

o 3 autem

EX COMMUNICATIO.

autem fidelium non excludit , nec à propter contumaciam infligitur, non participatione spiritualium honorū, nec à sacramentis conferendis , ita, vi collata non teneant, licet ipse peccet conferendo , vt in codem c . de excommunicatione , quæ est à Deo propter peccatum mortale , h̄c nō fit mentio.

⁶ INCVRITVR autem minor excommunicatio post concilium Constantien. si participatio interueniat cū excommunicatio publicè , & nomina tim. Secundò, participando cum excōmunicato propter notoriam manum violentiam in clericum, nisi participet in easibus a iure permisis , de quibus infra §.39. tunc non incurrit. Vide in fra. §.20. reliqua de minori excommu- nicatione.

⁷ EXCOMMUNICATIO NEVI- tur ecclesia secundum Tho. suprā , vt medicina, quia finis eius est, vt excom- municatus delictum suum recogno- scat, & ad Deū redeat, & est maxima

pœna. c. Corripiantur itaq; à præposi- tis suis subditis correctionibus de Cha- ritate venientibus pro culparū diuer- sitate vel minoribus, vel amplioribus: quia & ipsa, quæ dñatio nominatur, quam fecit episcopale iudicium: qua pœna in Ecclesia nulla maior est, po- test (si deus voluerit) in correctionem saluberrimam cedere, atque proficere. Neque enim scimus quid cōtingat se- quenti die, aut antē finē vitę huius, de aliquo tali desperandum est, aut con- tradici Deo potest, ne respiciat & der- penitentiam, & accepto sacrificio spi- ritus contribulati, cordisq; contriti, à reatu quatenus iuste damnationis ab soluat damnatum quē ipse non dam- nat. Pastor: tamē necessitas haberet per plures serp̄t dīta cōtagia, separare ab ouib⁹ sanis morbidas, &c. 24.q.3.

⁸ CVM excommunicatio non fera- tur , nisi propter mortale peccatum, secundum Tho. & Pet. de Pal. vbi su- prā . ideo qui potest sibi facere con- scientiam, quod non peccauit morta- liter, nunquam incurrit excommuni- cationem iuris, quia sententia iuris nō est iniusta . A iudice autem non nisi

propter contumaciam serui , vel pro- curatorum. vt lit. non contest. cap.1.

cum modificatione ibi not . secundū

Ioan.de Lig. & singuli culpabiles pro-

pter contumaciam capituli.ca.Roma-

na.de senten. excom. in 6. Vide Pa. in

d.c.1.de iudi.

⁹ E F F E C T U S excommunicationis

maioris sunt multi. Primo, taliter ex-

communicati priuantur fructu ora- tionum , & bonorum factorum per

bonos Christianos, licet aliquod pro

eis in publico orare tantum in gene-

rali, in speciali verò tantum in secreto.

Secundò priuat participatione in

diuinis officijs , vt non possint cum

alijs intetesse, vel in Ecclesia cum alijs

orare, sine mortali peccato , nec extra

ecclesiam audire diuina. cap. quod in

te. de pœnit. & re. non tamē prohibe-

bentur ab ingressu ecclesiæ, dummo-

dō nō audiant diuina, vel orent cum

alijs . Prædicationem autem audire

possunt, tenentur tamē dicere offi-

cium, si sunt clericī, &c. sed soli dicāt,

sine dominus vobiscum : secundum

Petrum de Palud. 4. sententiar.d.18.

quæstion. 4. a. 1. nec debent videre

corpus Christi . Hæc intellige de pu-

blicè excommunicatis: de secretè au-

trem excommunicatis, qui hæc facien-

do seipso publicarent , & proximos

scandalizarent, & non sunt in mo-

repetendæ absolutionis, credo non pec-
care participando : quia nec hoc de-
bet

bet intendere lex , nec excommunicator , qui autem possunt non participare sine talis scandalo , seruare debent . Tertio , si est iusta , excludit à regno celorum . canon . quisque . 24 . quæst . 1 . & iniusta lata si contemnatur similiter . 10 . quæstion . 3 . canon . nemo . Quartò , excludit ab actu , & officio cuiuscunq; ordinis , ita quod exequens fit irregularis . cap . apostolicae de cleri . excom . ministrante . nec potest nisi per Papam dispensari . cap . aeterni de senten . & re iudica . nisi quod baptizaret in casu necessitatis , vt facit vetula sine solennitate , secundum Gu . Si recipit ordines fit irregularis , secundum Petr . de Palu . 4 . sent . supra : nisi probabilis ignorantia cum excuset . in dicto . cap . apostolicae . ignorantia scilicet facta , quæ etiam celebrantem excusat , si cantat epistolam priuatè , vel solenniter sine manipulo , si est consuetum sic cantari per non ordinatum , si exercet actum quatuor minorum etiā solenniter nō incurrit , nec si officiat simul cū alijs in Ecclesia nō sicut sacerdos officiare solenniter : quia & seculares idem facere possunt . Item si Episcopus excommunicaret celebrantē in tali capeilla , celebrans ibi nō prima vice , sed secunda fit irregularis & illi , qui admittit excommunicatū ad diuinā , est interdictus ingressus ecclie , & nō est excommunicat⁹ , & si celebra , fit irregularis . cap . ls cui est ecclie interdictus ingressus (cū sibi per consequentes celebatur in ipsa diuinorū celebratio interdicta) irregularis efficitur , si contra interdictū huiusmodi diuinis in ea se ingerat in suo agēs officio sicut prius , &c . de sententia excommunicationis , libr . 6 . Quinto excludit à beneficio ecclesiastico , ita quod nullū acquirere potest . capit . Postulatis per fidem apostolicam edoceri & infra . Con . V . R . quod cum excommunicatis comunicare nō debeat , & clericis excommunicationis vinculo innodatis ecclesiastica beneficia nō conferri possunt , &c . De clero excommunicato , deposito , vel interdicto ministrante , nec alteri conferre . cap . Tāta est clavis Petri ; & infra de excessibus prælatorum de beneficijs habitis dum est in mora pendē absolutionis nil percipit . capitu . Pastoralis officij diligētū & infra , &c . de appellationibus secus nō est in mora in dicto capit . tanta . si tamen non haberet vnde viueret , debet sibi prouideri ne cogatur mēdicare in opprobrium clerti . Et perseuerans per annum in excommunicatione omnibus beneficijs potest priuari . canon . Causa vñ decima , Quæstione tertia , Canone tri gesimo quinto . Ritus constitutum est , vt quoties clericis conuictis , vel confessis in aliquo crimine vel propter utilitatem eorum , quorum verecundia parcitur , vel proprie Ecclesiæ opprobrium , aut insolentem insultationem hæreticorum atque gentilium , si forte causæ adesse voluerint & innocentiam suam assérere , intra annum excommunicationis hoc faciant . Si verò intra annum causam suam purgare contempserint , nulla eorum vox audiatur . quæst . 3 . præcipue si est excommunicatus pro causa criminali , & quomodo est suspectus de hæresi . infra Hæreticus . § . 3 . Sexto , excludit ab ingressu religionis . debet enim prius absoluti : quia sicutur nō decet , secundum Panor . in capi . ex publico . de conuersio . cōiug . in glo . 2 . & fratres prædicatores possunt ex priuilegio eos absoluere ante ingressum . Se primò , excludit ab electione canonica , tam actiue quam passiuē . cap . cōstitutus . de appell . & electio nulla est . ca dilectus . de consuet . Intellige de notitia , & secundum Pet . de Palud . hoc est etiam verum in dignitate laicali , vnde in Regem , vel Imperatorem nō potest eligi excommunicatus . c . per venerabilem . de electi : Sed si excommunicati non possunt expelli de capitulo , de jure , vel de facto , secundum Innoc . possunt admitti cū protestatione , quod non intendunt eis communicare ius eligendi , & potest fieri protestatio publicè , & occultè , quando timetur arg . in capitu . 1 . quod metus causa debent tamen expelli si possunt . aliter electio est nulla , secundum Panormita . supra

EX COMMUNICATIO.

Intellige de maiori excommunicatio-
ne tantum: quia minor non excludit
a potestate eligendi actuē, sed passi-
ue tantum. c. li celebrat. de clericis. ex-
communi. minist. Panor. in c. illa. de ele-
ctione. quare autem non priuatur acti-
ua: quia, non est priuatus communio-
ne hominū. Octauo, excludit ab offi-
cio, ita quod excommunicatus est suspē-
sus ab officio, beneficio, & vnu iūrisdi-
ctionis, vt neq; ligare, neque absoluere

possit cap. audiuius. 24. quæst. 1. &

Thom. 4. sent. d. 18. quæst. 2. a. 2. quol.

3. Innoc. intelligit, quando non est ro-

leratus, secus si sit toleratus. Nond,

excludit ab omni spirituali potesta-
te, ita vt nou possit alium ordinare,

nec ab alio ordinari, quantum ad exe-
cutionem, quia eti imprimis, vel re-

cipit characterem ordinis, non tamen

executionem. Idem dic de hæretico,

& schismatico. Tamen si tales sunt

secreti, & tolerati recipiunt, & dant

etiam executionem, secundum Innoc.

in c. i. de schisma. & Col. in c. ii. de or-

din. ab Episco. Et hæc via est tutior, &

placet Panor. Nunc autem multum

est modificata per concilium Con-

stant. infra, interdictum. §. 21. 39. Et

ideo non incurrit ista suspensio exe-

cutionis, vel irregularitas, nisi quo ad

illos, quos tenetur euitate. sup. Ab-

solutio §. 30. 31. Decimo, excludit à

collatione beneficiorum, quia benefi-

cia non potest conferre. d. c. tanta. de

con præb. Secus quamdiu toleratur.

iuxta dictam Extraugantem Con-

stantien. Item excommunicatus nul-

lum actum legítimum potest exerce-
re, vt iudicare, accusare, testificare,

&c. i. quæstio. 2. §. evidenter. Simili-

ter intellige de omnibus actibus pu-

blicis, vt est procurare, aduocare, in-

strumenta facere, &c. secundum Pa-

normitanum in capitul. veritatis, de

dolo & contum. col. 12. Vide ibi qui

actus tenent & qui non. Item fidelis-

tas vasallorum durante excommunicati-

one in domino, est suspensa. cah.

nos sanctorum. 1. quæstion. 6. verb.

apostolia. §. 1. Item excommunicatus

non potest contrahere matrimonium

sine mortali, si tamen contrahit, te-
ner. Potest etiam exigere, & reddere
debitum sine mortali. Et sic excom-
municatus moriens non debet sepeli-
ri in sacro, & si fuerit sepultum cor-
pus, debet exhumari, si potest discer-
ni. Et est infamis 6. quæstion. 1. can. in
fames. Multa alia mala genera excom-
municatio, quæ propter prolixitatem
omittuntur.

¹⁰ Ex COMMUNICATIO quāuis
sit iniusta, dum tamen nō sit nulla, &
si sit annullanda debet timeri, secundū
Petrum de Palud. 4. sententia. d. 18.
quæstio. 1. a. 3. siue sit iniusta ex parte
excommunicati, qui est innocens, si-
ue ex parte excommunicantis, non fe-
rentis eam zelo iustitię, sed vel ex odio
vel alia mala causa, velex parte ordi-
natis, quia processit vel per falsos te-
stes, vel sine monitione, vel sine scri-
ptis, vel huiusmodi. Et qui eam con-
temneret, mortaliter peccaret, pro-
pter inobedientiā ad ecclesiam, & pa-
nas iuris incurriter, & tunc fit iniusta.
Quærenda est ergo absolutio, & est
seruanda. Si autem est omnino nulla,
& non seruando illam, non sequitur
scandalum, non est neque timenda,
neque seruanda. Si autem non seruan-
do sequitur scandalum astantium, ra-
tione scandali est seruanda. Quādo
autem est iusta, sed secreta, quomodo
se debeat habere, dictum est suprà in
secundo effectu excommunicationis,
Vide suprà.

¹¹ EX COMMUNICATIONEM de-
bet præcedere tria monitio, vel vna
pro tribus, corā personis idoneis facta
cum intervallo dietur, nisi aliud sua-
deat necessitas. aliter est iniusta, &
iudex per misem est suspensus ab ingresso
su ecclesiæ. c. sacro. de sent. excommu-
Et hanc penam non incurrit Episco-
pus, vel superior. capit. quia periculou-
lum. eod. tit. in. 6. Et quamvis sit iniu-
sta, tener. capit. Romana. eod. tit. libro
sesto. & excommunicator condemna-
tur ad expensas: secundum Panor. c.
repræhensibilis, de appell. gl. 1.

¹² I STA monitio potest fieri siue scri-
pus coram personis: vt suprà. Potest
fieri

fieri etiam scriptis, sine praesentia di-
ctarum personarum: secundum Pa-
normitanum in d. cap. sacro. Secus de
sententia, ut dicemus. Et quando ius
excommunicat propter aliquod deli-
ctum, iudex potest pro eodem excom-
municare sine tali monitione: secun-
dum Panormitanum in dicto cap. repre-
hensibilis. quia non est noua excom-
municatio, sed pronuntiatio iuris: se-
cundum Hostiens. Eodem modo si
Papa committat alicui, ut excommuni-
cet Titium, quem constat Papam
iam excommunicasse: secus si solùm
committat, quod excommunicet, re-
quiritur monitio tune & ratio, quod
requiratur monitio in excommunica-
tione, est quia cum sit maxima poena
vedicit Thom. in quarto sententiari.
distin. 18. sine monitione fieri non con-
uenit.

³ QVANDO ferrut excommuni-
tio pro contumacia de praesenti, vel
præterito, debet præcedere monitio,
nisi aliter necessitas suadeat: ut suprā.
Si vero sic de futuro, & sit per modū
statuti generalis, vel municipalis: se-
cundum Panor. in cap. excommuni-
cationi de rapt. post innocent. quan-
do statutum infert sententiam de re
futura negatiue, ut cū dicit, nisi quis
restituerit furtum, &c. requirit moni-
tionem, & terminum, videlicet infra
tot dies, vel horas: aliter non incurrit
excommunicatio. Quando vero
infert affirmatiue, ut dicendo quicun-
que aperuerit apothecam tali die, vel
hora sit excommunicatus, non requiri-
tur monitio. Si vero sic de futuro
per modum sententiæ affirmatiue, ut
dicendo: omnes soluant decimas, no
debet fieri sine monitione, ut suprā,
nisi ex causa rationabili præcedente:
ut suprā, quæ in sententia debet ex-
primi. Vel negatiue, ut dicendo: Ne-
mo blasphemet, &c. & tunc secundum
quoddam potest fieri sine monitione,
quia committens actum prohibitum,
habet contumaciā annexam, sed quia
hoc videtur esse contra text. & gloss.
dict. capitul. romana. ideo tutius di-
citur, quod fiat hoc modo: monemus

vel præcipimus, primò, secundò, &
tertiò, petemptoriè, ne quis faciat ta-
le, & cetera, sub poena excommunica-
tionis, &c.

¹⁴ EX COMMUNICATIO ad hoc
contra certam personam, siue incertā,
debet fieri in scriptis, ut dictum est: &
requisitus infra mensem à die senten-
tia, loco, & tempore debito, tenetur
tradere exemplum, de qua requisitio-
ne fiat instrumentum, vel literæ cum
sigillo authentico, aliter excommuni-
cator est suspensus per mensem, ab in-
gressu ecclesiæ, & diuinis officijs cod.
titulo, capitulo primo, libro sexto. & si
se ingredit, efficitur irregulatis, & non
absoluitur, nisi à Papa, & similiter ser-
uetur in suspensionis, & interdicti sen-
tentia. Episcopus tamen & superior
non incurrit d.c. quia periculosem
poenam. Religiosi quoq; excusantur,
ab hac poena, quia cum continuè ha-
beant corrigeri, oportet semper habe-
re notarium, vel quia alium modum
corrigiendi habent, vel ex suis confini-
tionibus, vel ex consuetudine, vel ex i-
gnorantia iuris excusantur: secundum
Lapum. Gemi autem in capitul. cū
medicinalis, in sexto de sent. excommunicatio,
contrarium tenet, dicens dictum cap.
omnes excommunicatores astringe-
re ad dictam formam. Et Lapi ratio
nihil, vel parum valet: quia prælatus
non habet continuè corrigeri de cri-
minibus, quæ requirant summam poe-
nam. Potest igitur limitari, quod talis
forma non teneat, quod ad omnes,
quando seruando eam periculum es-
set in morte: vide Sil. ibi. Excommuni-
catione. 1.

¹⁵ EX COMMUNICATIO ad hoc
quod iusta sit, requirit expressionem
causæ in scriptis, ut dicendo, quia sui-
sti petem prætoriè citatus, & nolisti co-
patere coram nobis, &c. alijs est locus
poenæ dict. ea. primi. Igitur ad hoc, q
fiat iusta, quatuor requiruntur, videli-
cet, monitio competens, & præcedens.
Secundò, causa rationabilis. Tertiò,
quod causa sit manifesta, non tantum
prælati, sed & alijs. Quartò, quod fiat
in scriptis modo supradicto, & sine
istis

EX COMMUNICATIO.

Istis sententia, sive excommunicatio-
nis, sive suspensionis, sive interdicti, est
injusta.

²⁶ E XC O M M V N I C A T I O N I S sen-
tentia in multis casibus est nulla, & co-
sequenter non seruanda. Primo, quan-
do iudiciorum eius non erat iudex excommu-
nicati, nec habebat potestatem super
eum. cap. ad nostram. de consuetudine.
Secundo, quando est a iudice proprio
sed excommunicato publice. capitul.
audiuiimus. 24. quol. i. vel intruso. ca-
pitul. alienationes. 12. q. 2. vel suspen-
so, aut interdicto a iurisdictione. capi.
quia de concele præbend. Secus si ab
odrine tantum: tunc enim possit ea,
qua sunt iurisdictionis, sicut suspen-
sus vel interdictus a iurisdictione, po-
test, qua sunt ordinis. Tertio, si ille
qui tulit, est violator interdicti homi-
nis, & non fuit absolutus. capit. tanta.
de excess. præla. Quartò, si excommu-
nicavit subditum contra eius priuile-
gia. capitul. capella. de priuilegiis. Quin-
tò, quando fertur a delegato impe-
trato, in casu non permisso, in sexto.
de recip. capitul. i. Sextò, cum quis
excommunicatur a delegato contra
delegatis intentionem. capitul. finz.
de præbend. Septimò, quapropter quis
excommunicatur post legitimam ap-
pellationem. capitul. venerabilibus. eod.
titul. in sexto. quod fallit: secundum
Panormitanum in cap. venerabilis. de-
cen. quando prælatus procedit extra-
judicialiter, vt pars ad conservatio-
nem iutium suorum. Octauò, quan-
do sententia continet intolerabilem
errorem. capitul. per tuas. eodem titu.
quod multis modis contingit, vt si
præcipiatur illicitum: vt dicendo, ex-
comunicato, nisi sureris, &c. vel pro-
hibetur bonum absolutè, vt colere
Deum, & huiusmodi in dicto capitul.
venerabilibus. vel si præcipitur im-
possibilè: secundum gloss. capitul. per
tuas. eod. vel quando pronuntiatur
contra ius scriptum, vt si pronunti-
tur excommunicatio post legitimam
appellationem. 2. qu. 7. diffinitiva. &
errore debet esse expressus in senten-
tia. aliter tenet secundum glo. in dicto

capitul. per tuas. Nonò, quando quis
excommunicat participantes excom-
municato in illis casibus, in quibus
participando incurretur tantum ex
communicatio minor, talis excom-
municatio ipso iure est nulla, nisi tri-
ta monitione, vel una pro tribus præ-
missa. capit. constitutionem. eodem ti.
in sexto. Decimò, quando prælates
suos subditos excommunicat, si ex-
ponant suis superioribus, aut legatis,
aut inquisitoribus, statuti suarum ec-
clesiarum, monasteriorum, persona-
rum, & rerum suarum. capitulo: quia
plerique de offic. ordin. libro sexto.
Hos casus ponit Ioan. Andr. in capitu.
præsenti. de sentent. excommunicat.
in sexto. Undecimò, quando prælati
excommunicant nolentes procurate
ultra euictionis, & personarum nu-
merum taxatum. cap. cum Apostolus.
de cen. dum eos visitante. Duode-
cimò, quando sententia profertur ge-
neraliter contra non facientes aliquid:
vt contra non soluentes, & aliquis
non potest, non ligatur: quia secun-
dum Panormita. in cap. i. & gloss. de
offic. dele. verba generalia debent in-
telligi modo ciuili, & impossibilium
nulla est obligatio. ff. de regu. iu. im-
possibilium, &c. Tertiodecimò, si
mandatur sub pena excommunicati-
onis: vt A. soluat decem aureos in-
tra decem dies. B. & B. prorogat ter-
minum, non currit excommunicati-
o, quia est facta in fauorem credito-
ris: secundum vetiorem opinionem,
& Panormit. & easus videtur expel-
sus. capit. i. de locat. Quartodecimò
quando iudex ferens sententiam non
intendit ligare: quia excommunicati-
o ab intentione vires sumit: secun-
dum Panormitanum in capit. ex par-
te. cl. i. de offici. ordinarij. Quintodeci-
mò, quando profertur sub condicio-
ne, non ligat antequam extet condi-
cio: secundum Hoffen. capitul. a no-
bis. eodem titulo. In omnibus prædi-
ctis casibus quando notoriè constat
de casu, non est timenda excommuni-
cacio. Si vero non constat, timen-
da est, quod ad ecclesiam, & contem-
nens

nens mortaliter peccat: ut suprà dictū est.

¹⁷ N o n est aliqua forma verborum excommunicationis determinata: secundum Archidiacon. Florent. tertia parte, titulo vigesimo quinto, capitul. 74. oportet tamen quod utatur talibus verbis, quæ exprimant intentionem iudicis volentis excommunicare de præsenti: vnde si dicat, habeo talē pro excommunicato, vel denuntio talem excommunicatum, quem prius non excommunicauit, non est excommunicatus in foro contentioso: si autem constaret de eius intentione, quia sic consuevit excommunicare, est excommunicatus: & tenet sententia, sive proferatur ote iudicis, sive per literas: secundum Panormitanum, & capit. nullus. 3. q. 4. sicut & absolution per literas fieri potest, capitul. quanto. 2. q. 5. & facilit ad hoc prædicta.

¹⁸ I n excommunicatione, sive à iure, siue ab homine, non est lata sententia, quando dicitur sub pena excommunicationis, vel anathematis, sed est cōminatio: secundum Panor. c. vnico. de sagi. Quomodo autem cognoscitur, quod sit lata sententia? Dico secundum Pan. c. si diligēti. de foro comp. Si promulgatur per participiū præteriti temporis, vt dicendo: si innodatus, sit excommunicatus, sit suspensus, & huius modi, est lata sententia. capit. cupientes. de electione nisi appareat per aliud ius, quod sit ferenda, vel secundum materiam subiectam. Sic intelligitur gloss. cap. nullus. de foro competenti. Quandoquā non sunt verba præteriti temporis, sed declaratoria, & est canon lata sententia: vt dicendo, decernimus viribus carere, vel excommunicationi subiacere, & tunc ligat. cap. nouit. de his quæ fiant à p̄al. iunct. glo. Si vero sunt dispositiū, & sonat in futurum: vt dicendo, priuatur, excommunicetur, & huiusmodi, est sententia fetenda, nisi addatur aliquod verbum, per quod appareat quod sit lata, vt dicendo, ipso factō excommunicetur, ipso iure, vel eo ipso, & similia.

De hoc in regula in pœnis. de reguli iur. lib. 6. Idem dic de hoc verbo, subiaceat excommunicationi: secundum Panorm. in c. clericus. ne cleri, vel monach. & per ista verba excommunicatione noueris te subiaceat, fertur sententia ipso facto. c. non minus. de immu. eccl. De hoc verbo, sicut excommunicatus vitetur, dicit Pa. in c. super Spec. ne cleri. vel monach. Secundū not. debet ponderari materia, si à iure proferatur, si ab homine. De se non sunt verba latē sententia. Hæc dictio prorsus, & penitus, tantum valent, quantum ipso facto, vel ipso iure: id est quanvis iungantur verbis futuri temoris, tamen est lata sententia. de pœnis. c. penult.

¹⁹ E x c o m m u n i c a t i o cognoscitur, quod sit maior, quando simpli- citer fertur, sive à iure, sive ab homi- ne. c. penul. de sententia excommunica- tio. quia in cōcernentibus periculum animæ, ruitior interpretatio est sien- da: secundum Panor. ibi, & secundum eundem in capitulo, illa quotidiana. de electio. in prima gloss. excommunica- tio minor potest fieri à iure, & ab homine, & potest cognosci per verba excommunicantis, vel suspen- dentis, quando important effectum maioris, vel minoris: in dubio tamen semper præsumitur maior. in dicto cap. illa.

²⁰ D e excommunicatione minori ul- tra ea, quæ dicta sunt suprà. §. 5. dico q̄ existeret in tali excommunicatione, po- test absoluere ab excommunicatione, nō autē à peccatis: quia priuat à participatione sacramentorum, nō autem ab usu iurisdictionis: secundum Pano. in cap. excommunicato. in gloss. i. de rescript. Idem dic de suspenso ab in- gressu ecclesiæ, quod potest absoluere ab excommunicatione. Vnde si essent duo excommunicati minori, & vellent iniucem confiteri, unus potest alterū absoluere ab excommunicatione, & absolutus alterum potest absoluere ab excommunicatione, & à peccatis, & postmodum facere se absolvi à pec- catis.

¶ Ex-

EXCOMMUNICATIO.

²¹ EXCOMMUNICATVS mino- suprà, Abbatiss. g. 5.
r, mortaliter peccat, si se immisceat participationi sacramentorum actuè. ²² N V L I V S potest scipsum aqua-
participatio sacramentorum actuè. vel superictem excommunicare:
vel passiuè, licet non efficiatur irregu- secundū Tho. 4. sen. suprà, & per c. cū
laris, etiam celebrando. Et licet sa- inferior, 21. d. Ideò quando Episcopus
cramenta per eum collata, non ca- excōmunicat omnes qui fecerunt fur
reant virtutis effectu, mortaliter ta- tum, si ipse fecit furium, vel aliqui alii
men peccat scienter conferens, & su- non ei subiecti, non sunt excommu
scipta per eum carent effectu ultima- niciati.
to, id est, executione. ex Sanct. Thom.
suprà. Sil. Excommunicatio. 4. circa

pīncip.

²² EXCOMMUNICATIO, & ab-
solutio possunt fieri ad tempus: quia

est pœna, & non culpa, licet supponat

culpam, & sic de consuetudine curia

fit: secundum Pa. in c. veniens. 2. de te

sti. in glo. fi.

²³ EXCOMMUNICARI nō potest collegium, vel communitas: vt in ca. Romana. cod. tit. & Archid. Floren. 3. par. tit. 25. c. 7. circa fin. sed bene pos-
sunt excōmunicari singuli de collegio secundum Host. Et quia quidam di-
cunt, quod sic, quidam quod non: i-
dro not. vt elicitor ex S. Thom. 4. sen.
d. 18. q. 2. a. 3. ql. 2. quando dicitur, ex
communico talem vniuersitatem, vel
collegium, non tenet excommunicatio-
nū: quia sic animam nō habet: vel di-
cendo, excommunico siugulos de ta-
li collegio, vel omnes, nihil aliud ad-
diendo, non tenet, quia cōtingeret ali-
quando irretiri innoxios, quod est cō
tra. d. c. Romana. vel dicendo: excom-
munico priorem, vel Abbatem prop-
ter talem culpā, & omnes alios, qui cō
miserunt, vel consenserunt. & hæc est
sententia illius. c. circa si. vbi dicit sed
in illos duntaxat de collegio, vel vni-
uersitate, quos culpabiles esse consti-
tit, promulgare. Non est sic de interdi-
cto, vel suspensiōne, secundū Th. quia
non tam graues pœna, sicut excōmu-
nicatio, sunt. Ad hęc Petr. de Pal. in 4.
sent. adducit rationes optimas. Con-
cord. Richar. in 4.

²⁴ PAPA potest committere puro lai-
co, & mulieri, quod excōmunicet, quia est de iure positivo, secundum
Archid. Floren. 3. parte. tit. 25. cap. 75.
& Pan. in c. decernimus. de iud. col. 1,

suprà, Abbatiss. g. 5.

²⁵ N V L I V S potest scipsum aqua-

participatio sacramentorum actuè. vel superictem excommunicare:

secundū Tho. 4. sen. suprà, & per c. cū

inferior, 21. d. Ideò quando Episcopus

excōmunicat omnes qui fecerunt fur

tum, si ipse fecit furium, vel aliqui alii

non ei subiecti, non sunt excommu

niciati.

²⁶ EXCOMMUNICATIONES à iure facere possunt omnes iudices ec

clesiastici, qui possunt facere ius: vt Pa

pa in vniuersali ecclesia, legatus in sua

prouincia. Episcopi in suis diocesib⁹.

c. viſis. 16. q. 2. & multo fortius conci

lium prouinciale. Qui verò non pos-
sunt facere ius, vel statuere, nec etiam

excōmunicare. Excommunicatio-

nen verò ab homine potest facere o-

mnis iudex ecclesiasticus, potens con-

stituere. Facere excommunicacionem

maiorem, propriè pertinet ad Episco-

pum. in d. c. viſis. in furto aurem, &

rapina, vt dicit Tho. in 4. sent. conce-

sum est à iure parochiano excōmu-

nicare. Excōmunicare etiam possunt

de iure communi omnes ecclesiastarum

prelati: vt in ca. necessarium. de offic.

ord. & cap. 1. de elec. nisi episcopi p̄

scripsissent cōtra eos, ne hoc possent.

Abbes confirmati, etiam non benedicti. in capit. sicut tuis. de simo. prio-

res etiam in omnes de collegio, & in

alienos, si in eos aliquo iure speciali ha-

bent iurisdictionem. in e. cum ecclesiast.

rum. de offic. ordi. Idem de Archidiacono,

licet non sit presbyter. arg. in ca.

perfectis. d. 25. nisi consuetudo obstat.

Vide tamen Panorm. in c. cū in cū-

atis. de elect. Vide multa alia, quæ p̄

termitto. Sil. excommunicatio. 1. no-

tabili. 2.

²⁷ EXCOMMUNICARI non po-

test mortuus: quia non est homo, nec

potest esse contumax, neque peccare,

pro quibus fertur excommunicatio,

vt suprà patuit. in quibusdam tamen

casibus excōmunicatur ratione p̄

cedentis

edentis vinculi ad terrorem, propter quod ei sepultura negatur, & communio orationis, sicut in heresi, & in notorio crimine morientes, & hi etiam, quorum scripta continent hereses, nisi seipso correctioni ecclesia subiecerint, ut fecit Abbas Ioachim, c. damnamus de sum. tri. & fid. catho. Et qui hereticos instituunt heredes, c. sanc. 24. q. 2. Infideles non possunt excommunicari. 2. q. 1. c. multi, neque pueri, vel furiosi, & quicunque carent usurrationis, quia peccare non possunt, neque fratres mendicantes ab Episcopis, vel alijs praetatis ecclesiæ, nisi ex speciali licentia & autoritate Papæ, ut patet in priuilegijs suis, que sunt notoria. infra. Priuilegium. §. 7. Nec non subditi ordinariorum ab eis possunt excommunicari, eo quod partici- pent cum exemptis. c. quanto. de priu. securitate delicti contraetus, vel rei de qua agitur. c. 1. de priuileg. in 6. Neque Imperator, neque Princeps ab episcopo suo. 2. q. 7. §. Balaaz. Imperator & Rex post monitionem pro notoriis tantum excommunicantur. d. 66. c. Valentianus. De hoc vide Tab. Excommunicatio. §. 4. excommunicari non potest, qui cessit bonis, quia quod ad bona quasi desij esse subditus. c. 3. de solu. Per. de palu. vbi suprà. Archi. Floren. pariter.

29 S T A T U T V M ordinarij, vel syno- dale, ligat omnes factos subditos ratione delicti & hoc dico, quia non omnes delinquentes sunt subditi, ut Ar- chiepiscopus secundū aliquos, & men- dicantes, qui ex sua exemptione ha- bent, quod ratione delicti non sunt subditi) in c. à nobis el. i. de sententia excommunicatio, quia semper loqui- tur. l. Arriani c. de hereti. Si autem feratur per modum sententia gene- ralis, sic videtur quod non liget nisi subditos sententiantis tunc, quando sententiam profert, respectu delicti co- mittendi. Hanc distinctionem ponit Panormitan. post Innocent. in d. ca. à nobis.

30 S V A D I T T I delinquentes extra ter- ritorium statuuntur, secundum Panor-

in d. e. à nobis, non afficiuntur pena statuti, licet Innoc. ibi tenuerit, quod sic: hoc tamen verius, per c. vt anima- rum. de consti. libro 6. quia statutum est lex territorii, nec vires ultra exten- dere potest. Si episcopus præcipit, ut qui acceperunt tales res, restituant, &c. & subditus illius accepit res hu- iusmodi in territorio, sed tempore sen- tentiae est extra territorium, seculum Ger. in d. cap. animarum. ligatur. Si Episcopus excommunicat non facien- tes residétiam, clerici existentes extra, & habentes notitiam, de hoc ligatur, quia habent initium in proprio terri- torio, vel sine. Episcopus subditum suum existétem extra suam diocesim potest excommunicare per specialem sententiam, secundum doct. in capitu. final. deforo competent. vide ibi Pa- normit. qui multa ad propositum po- nit. Subditi committentes in loco exempto non ligantur: quia locus ex- emptus æquiparatur loco extra dice- cesim existenti, secundum Ioannem Andr. in capitu. vt animarum. in no- uella. Si Episcopus præcipiat, quod nullus accedit ad monasteria monia- lium sub pena excommunicationis, & cetera, qui accedunt ad monasteria exemptarum non incidunt: quia deli- citum committitur in loco exempto. Sed si dicteret ad monasteria exempta, posset dici quod incidunt, quia delin- quunt in via, qui est locus non exem- plus.

31 S t Episcopus in excommunicatio- ne dicat: excommunico omnes scien- tes fessile tale quid, nisi reuelae- rent, &c. sciens non tenetur reuelare hoc iniuriam passu, quia hoc est nu- trite odia, nec sic debet intendere iudex. Item si hoc mandatum est gene- rale, non tenetur reuelare iudici, quādo non potest probare: secundum Angel. intellige publicè, bene tamen secreto ad correctionem. Si autem exprimat quod vult sibi dici in iudi- cio, debet intelligi salvo ordine Euan- gelico, & si fecit correctionem, nec ipse debitum suum fecit, debet com- patere in iudicio, & dicere se scire, sed non

EXCOMMUNICATIO.

non posse probare: sed si nō facit correctionē, dicat se scire, sed velle prius facere correctionē, iuxta Christi mandatum. Quod si vult iudex, ut probet cūm non possit, vel denuntiet ante correctionem sententiam, cōtinet intolerabilem errorem. Si potest probare non tamen tenetur suis expensis facere: tamen si p̄cipiat, ut faciat sub p̄caena excommunicationis, tenet excommunicatio, licet sit iniusta: sed debet petere dispensationem. De hoc vi de infra, Inquisitio. §. 8. clarius. Denūtiatio. §. 2.

32. S i iudex apponat in sententia de furto, &c. etiam si quis teneret sub titulo recompensationis, quod seruat Iulius R. curia: ideo potest fieri, qui habet tale quid sub titulo recōpensatio- nis tenetur manifestare, quia excom- municatione non cōtinet intolerabilem errorem. Vide tamen infra latius in verbo furtum. §. 15.

33. Q uod v a p sunt per modum statuti, mortuo statuente, semper durant, do nec reuocentur. Est text. in capitulo si- nali, de officio delega. & quod statuit capitulum sede vacante, durat etiam creato episcopo, secundum Fed. in cōgl. suis. Sententia autem quid ad effe- tum productum remanet, ut si iudex excommunicavit Titium, remanet excommunicatus, donec absoluatur, etiam quid iudex moriatur. cap. pe- de cle. non re. post gloss. sed quid ad ef- fectus producendos non: quia hoc p̄de- debat ex sua iurisdictione, qua non re- manet.

34. S i Episcopus p̄cipiat, ut qui ha- bet librum Titij, infra sex dies resti- tuat, & post sex dies fulminat senten- tiam, Plato habens librum, & igno- rans monitionem, quia absens venit, & post illos dies sex intelligit latum fuisse excommunicationem, etiam quid non restitut, non incurrit ex- communicationem, quia sententia ul- tra terminum statutis nullum habet vigorem.

35. S O C R A T E S Placentinus deliquit in diocesi Lauden. & post recessit ve- niens Placentiam, nunquid Episco-

pus Lauden. potest eum excommu- nicate? Dicitur, quod non, nisi citas- set eum antequam recessisset de suo territorio, vel per requisitionem Epis- copi Lauden. citaretur per iudicem Placentinum, vbi manet: ad quod etiam tenetur de iure, ut nota. doct. de foro competenti. capitulo finali, ut i- ret ad comparendum, vel responden- dum, &c. quod si non faceret, posset excommunicari etiam extra suū ter- ritorium, & puniri secundum statuta loci. vbi deliquit: secundum Panor. in c. i. de rapt. in glos. Non tamen sic se- quirur in foro p̄nitenziæ, ut qui de- liquit in aliena prochja, teneatur con- fiteri illi patrochiano: secundum Pa- normita. in d. c. de rapt. Ratio autem diuersitatis est, quia in foro cōtentio- so oportet satisfacere populo scanda- lizzato: in foro autem anima sufficit Deo fieri satis, cuius proprius sacer- dos vicarius est.

36. Q uod v i s possit ab excommunicatione minori absoluere, suprà. Absolutio. §. 37. & potest talis secundum vertiorem opinionem intereste diuinis, quia tan- tū à sacramentis separatur, secundū Pet. de pal. suprà.

37. P A R T I C I P A N S cum excom- municatione minori excommunicatione, neq; peccatum, neque sententiam aliquam incurrit: quia excommunicatio ma- ior in tertiam personam nō transit, ut communiter dicitur. c. quoniam mul- tos. II. q. 3.

38. E x c o m m u n i c a t i o n e maio- ri, separatus est à tribus in communi- Primo, à in communione sacramento- rum, quod est commune omnibus fi- delibus, ut suprà dictum est, & in hoc semper peccant mortaliter contraria- ciendo. Secundo, est separatus à com- munione ecclesiasticorum actuum, in quibus communicant Christiani, & quantum ad hoc secundum Cajeta. suprà. non semper peccant mortaliter contra faciendo: sed quando in huius modi actibus admiscetur aliqua in- iustitia, aut aliquid aliud quod ex suo genere mortale est: ut quando excom- municatus iudicatur, mortaliter peccat, quia

quia usurpat sibi iniuste hanc potestatem, vel si eligit, vel electioni de se facta consentit, quia per tales actus alijs iniiciatur. Alijs venialiter peccat, vt si ferat testimonium verum, si petat debitum sibi, & huiusmodi. Tertiò, est separatus à communione operum humanorum, que sunt communia omnibus hominibus, nō solùm Christianis, que in hoc versu continentur: Os, orate, vale, communis mensa negatur. Et in his non est peccatum mortale communicare, nisi fieret per contemptum. Sed quis hęc possunt esse obscura, ideoclarabo per singula, ut clarius intelligantur.

³⁹ O negatur, id est, osculum, secundum Thom. & consequenter locutio, qua solet esse inter amicos¹, & litera missæ, vel recepta, nuntij, munera, secundum Guliel. & Hug. in d. c. quoniam multos. Nec pudor, vel scandali timor excusat. Orare scilicet cum eo negatur, id est, participare non tantum in sacramentis, sed etiam in diuinis, audire orationes cum eis: vnde si excommunicatus veniret in ecclesiam tempore officij, alij tenentur vel exire, vel eius exitum procurare: secundum Ray. in canone, sicut Apostoli. undecima questione tertia. Intellige tamen, si inerat causa orandi, vel audiendi diuina, & si est publicè excommunicatus. Secus quando est occultus, vel à paucis sciuntur. Nihilominus qui sciunt, caute, si possunt, exhibunt, ne illius manifestatio sequatur, alias non exhibunt. cap. si tantum. 6. questio 2. Si autem incepit misera intrat, & est occultus, sacerdos non debet missam dimittere. cap. nihil. 7. questio 1. Si publicus sacerdos publicè eum moneat, qui si nolit exire, vel expelli non possit commode, & canonem sacerdos non inchoauit antequā eum viderit, dimittatur missa. argumen in canon. omnis. 14. questio 1. Et canon incepit ibi: Te igitur, &c. secundum argu. de con. d. & c. de hymnis. Secundum autem Inno. incepit à consecratione. Quod si incepit canon-

nein, sequatur usque ad sumptionem sacramenti, & antequam finiat post communionem moneat, vt suprà. de con. d. & c. capitul. relatum. & si expelli commode sine effusione sanguinis proprii, vel alieni nō potest. arg. cod. cap. veniens. redeat ad sacrificium. & quod reliquum est perficiat, secundum Host. & Gof.

⁴⁰ V A L E, id est salutatio, & resalutatio: vnde si scribatur excommunicatione in casu concessu, non debet ponere salutatio consueta, sed loco eius posse ponere spiritum consilij senioris: secundum Archidiacon. Florentin. & quando salutat quempiam excommunicatus, potest responderi: Deus vos emender, & huiusmodi, secundum eundem.

⁴¹ Si salutatus ab excommunicato nihil respondeat, sed moueat caput, vel assurgat ob reverentiam, non propter hoc incurrit aliquam censuram, secundum quodsi: quia penitentiae sunt restriagendae, sed secundum alios, & præcipue Inno. in elem. fin. de sententia excommuni. incurrit: quia haec sunt quedam salutaciones operum, & quedam participatio, que prohibetur generaliter. in d. c. sicut apostoli.

⁴² C O M M U N I O, ne scilicet quis ei communicet in aliquo exercitio, vel habitatione in domo eadem. Not. tamen. quod si quis sit in eadem domo vel camera cum excommunicato, pro diuerso negotio, non dicitur participare cum eo, secundum Inno. in c. nuper. eod. ritu. & eodem modo in alijs exercitijs, & cum eo quis contrahere non potest, licet si contrahat, contratus teneant aliqui.

⁴³ M E N S A, id est, comedio in eadē mensa, vel dormitio in eodem lecto, ideo si superueniat excommunicatus, & non potest expelli commode, vt supra, teneret surgere quis de ruisa, ne cum eo comedat. Potest tamen in alia mensa, etiam in eadem domo comedere, & in eadem camera, dummodo non fuerit initatus ad coniunctionem: secundum Gul. quia omnes sive venientes communicare dicuntur.

Si au-

E X C O M M U N I C A T I O .

Si autem quis exeat de domo, & venient detur magis verum : quia ad ipsum
ti excommunicato relinquat clauem, & non c-
& domum ad comedendum , incidit

nihilominus: quia hoc in fauorem ex-
communicati facit: securis si in casu ne-
cessitatis cum protestatione, sec. Gul.
Non enim excommunicati , vt fame
perceant, relinquunt debent: quia contra
charitatem esset, contra quem nemo
potest praecipere.

44 C A S V s licti in participando cu[m]
excommunicato maiori extra diuina
ponuntur in hoc versu: Vtile, lex, hu-
mili, res ignorata, necesse. H[oc]e quin-
que faciunt, ne anathema possit obes-
se, in dicto capitulo, quoniam multos.
Vtile, id est, propter utilitatem partici-
pantis, vt petat, vel recipiat, quod sibi
debetur ab excommunicato. capitul. si
verò eod. titul. aliter commodum de
suo delicto excommunicatus reporta-
retur. Et propter utilitatem ipsius ex-
communicati, vt loquendo de eius sa-
lute, dando ei consilium, & etiam pe-
tendo ab eo, non solùm in spiritualibus,
sed etiam in temporalibus, si ne-
cessitas adsit, & alius ita idoneus inue-
niti non possit. Facit cap. cum volun-
tate, eodem titul. & can. cum excom-
municato. 11. quol. 3. Moderate tamē
h[oc]e fiant, secundum Rayn. & non in
fraudem.

45 L E x scilicet matrimonialis: quia
vir potest reddere debitum vxori ex-
communicato, & econverso, si tamen
constet de matrimonio, in dict. capit.
quoniam multos. u. qu. 3. potest etiā
exigere, & in alijs participare secundū
omnes, non autem participare cum
excommunicato, cum quo alter con-
iux participat, secundum Veru.
Quidam autem dicunt, quod non
est eadē ratio virti erga vxorem, quę
est vxoris erga virum, & quod vir in-
cidit communicando cum vxore, ex-
cepto debito matrimoniali: quia &
si vir, & vxor iudicantur ad paria,
quantum ad debitum carnale vt in ca-
pitulo, gaudemus de diuot. nō tamen
quod ad alia, ideo in tali casu vir debe-
ret interpretationem, vel dispensatio-
nem recipere à superiori. & hoc vi-

pertinet uxorem corrigere, & non c-
contrā.

46 H v m i l e. id est, abi qui sunt in
subiectione, vt filii nō emancipati, vel
emancipati, sed commensales patris,
vel recipientes ab eo necessaria, mona-
chi erga Abbatem, secundum Gul. quia
quasi de familia eius sunt: clerici er-
ga Pontificem, cuius seruitio sunt de-
putati: non autem alij, capit. mitatus.
93. distinct. Et serui, ac ancillæ serui-
lis, conditionis, rustici seruientes, &
qui sunt de familia: non tamen si de
eorum consilio scelerata perpetrantur.
In dicto capitulo, quoniam multos.
Intellige tamen prædicta: si ante sen-
tentiam tales persona erunt alij, tamen
ad familiare obsequium, ca. inter alia.
eodem tit. & massarij colentes terras,
in quantum exigit cultura, & de om-
nibus alijs idem dicas, secundum Host.
qui contraxerunt societatem, vel alio
modo erant obligati per contractum,
& sine incommodo, non possunt ab-
stiner. argumen. in capitulo, si verò,
eodem tit. Econverso communicant
superiores, inferioribus excommuni-
catis licet, in his, ad quae tenentur. Si
militet iudicade omnibus, qui aliter
viuere non possunt: si enim commu-
nicando non incident.

47 R e s ignorata, id est, ignorantia
facti probabilis, capitu. apostolica. de
cle. excommunicata. mi. non autem iu-
tis, nisi eos, quibus licet ignorare, vt
sunt non capaces doli, & rustici. Non
autem qui scit tantum per confessio-
nem sacramentalem, tenetur vitare.
Necessitas enim tam excommuni-
catum, quam participatum excusat: vu-
de in necessitate licet ab excommuni-
catis recipere elemosynam, secundum
Innocentium in dicto capitulo, quo-
niam multos. & generaliter omnis
participatio pro damno vitando com-
municantis, excusat, nisi sit in crimi-
ne, vel in diuinis: quia si possum pe-
tere debita, à fortiori vitate damna.
argumen. in cano. nos. sanctorum. 15.
quæsto 6. quanta autem debet esse
necessitas, iudicium superioris arbi-
trabi-

trahitur argumen. de offic. de leg. cap. si publicè, & nominatim, denuntia-
de causis . què si non facile possit adi-
ii, vñusquisque per se iudicabit. capi.
quòd p̄cessor. 11. q. 3.

48 D e p̄ticipante in criminē dam-
nato , vel propter quod quis est ex-
communicatus , infra excommunica-
tio. 15. dicetur.

49 P A R T I C I P A N s sc̄iēter cū ex-
communicato in diuinis vt recipiendo
ad officia diuina, vel ad sacramēta, vel
ecclesiasticam sepulturā, vltra excom-
municationē minorem, quam incur-
rit, mortaliter peccat , & est ei inter-
dictus ecclēsia ingressus, si excom-
municatio erat publica, donec satisfe-
cerit competenter ad arbitrium eius,
eius sententiam contempsit. capitū.

Ep̄icoporum . d. priuileg. in 6. & si
post illud interdictum ingerat se di-
uinis in suo officio, efficitur irregula-
ris , & sic moriens in sacro non sepe-
lieretur. c. is cui. lib. 6. & hoc secundum
Gemi. habet locum non solum in sen-
tentia hominis, sed etiā iuris. Si vero
participat cum excommunicato non
in diuinis, neque in criminē damna-
to , vel mortali sed in humanis acti-
bus, de quibus suprā, nō peccat mor-
taliter , secundum Tho. 4. sent. di. 18.
nisi in contemptum ecclesiasticq; disci-
plina faceret , vel contra præce-
ptionem prohibitionem superioris fa-
ctam nominatim, vt in c. constitutio-
nem. eod. tit. lib. 6. vel quando ex tali
communione credit sententiam veni-
re debere in contemptum , secundum
Bona. in 4. His casib; exceptis, est ve-
niale. nec obstat ca. satis. quod metus
cau. quia intelligitur quando partici-
pationē est in his quæ de se sunt peccata
mortalia.

50 C I R C A participationem huius-
modi facta est modificatio in consilio
Constantiensi , & confirmata in con-
silio Basiliensi. ante sc̄issuram , de qua
suprā, Absolutio. 6. 30. vide Sil. ex-
communicatio. 5. notabili 4. ibi ponit
totu. constitutio de verbo ad ver-
bum . Ex hac sequitur , quòd nullus
tenetur vitari in diuinis , vel extra
quantumcumq; excommunicatus , nisi per prædicatores specialiter est fa-

sit publicè, & nominatim, denuntia-
tus, excepto percussore clericī , ita no-
torio, quòd non possit aliqua tergi-
uersatione celari. nec aliquo iuris sus-
fragio vero , vel apparenti , licet falso
(vt exponit Sil. suprā) excusat. Vn-
de si Papa excommunicat Petru cum
suis participibus , Petrus debet vita-
ri , alij autem non , quoisque nomi-
netur , facta fide de eorum participa-
tionē , vel notoriē constet de eorum
participatione.

51 P A P A participando cum excom-
municatis non indicit in minorem,
secundum gloss. in capitul. nulli. eod.
tit. quia hoc vinculum iuste politiu-
trahitur: quia Papa non ligatur. capi.
propositus de concessio. præben. Peccat
tamen si sine causa participat: quia
est contra ius diuinum , vbi dicitur,
sit tibi sicut ethnieus, & publicanus:
secundum Panormitan. in capit. cū
desideres. eod. titu. sed quilibet infe-
rior Papa prælatus bene incidit: se-
cundūm Panormitan. ibidem, etiam
si tales vellet haberí pro absoluto:
quia non potest illo modo absoluere.

52 D E L E G A T U S potest excommu-
nicare maiori excommunicatione om-
nes participantēs excommunicatis. ab
eo. & non possent absolui nisi ab eo,
vel ab eius delegante. ca. præterea. de
offic. delega.

53 N o n potest quis cōtrahere emen-
do , vel vendendo cum seruo excom-
municati , si agit nomine ipsius ex-
communicati: secundum Veruct. ne-
que accipere aliquid a familia excom-
municati , quando dant nomine ip-
sius : secus si nomine proprio , nisi
fieret in fraudem , vt quando dare-
tur nomine excommunicati: tamen
dicunt nomine proprio: quia alite
credunt non recipi. intellige prædicta
extra casus necessitatis: in dubio autē
non est accipendum , nisi necessitas
vrgeat.

54 P R A E D I C A T O R E S possunt
eleemosinas ab excommunicatis recipi-
re, etiā extra casum necessitatis. c. cū
voluntate. eod. tit. quæ constitutio pro-
ficiat.

EX COMMUNICATIO.

cta, secundum Hostien. Intellige tan-
tum causa prædicationis, & confessio-
nis, vel necessitatis, alias nequaquam.
90. d.ca. oblationes.

55 LEGATVM factum ab excōmu-
nicato licet recipere, etā si sit factum,
vt oretur pro anima eius: quia debet
intelligi eo modo quo potest orari in
priuato, vt suprā dictū est: & sic cel-
sat ratio. Inno. in dict. capitu. cum vo-
luntate, qui dicit, quod licet recipere,
dummōdō non sit factum vt oretur
pro anima eius.

56 EPISCOPVS participans in cri-
mine dānato, vel criminoso cū excom-
municato à se secūdūm Inn. & Host.
incurrit excommunicationem, non
illam, quam ipse tulit: quia nemo se-
ipsum ligare potest. argu. ff. de arbitr.
I. penul. sed incurrit sententiam iuris
latau contra participantes taliter, de
qua infra. Excommunicatio. §. 25.

57 OBLIGATVS alicui cū iuramē
to soluere certam summan pecunia
infra mensem, si creditoti isto iuretum
superueniat excommunicatio, obli-
gatio a thuc remaneat, nisi a superio-
ri absoluatur, secundū veriorem op-
inionem, & præcipue Sanct. Thom.
4. vbi suprā, quam etiam sequitur Ar.
flo. & sum. pis.

58 SI clericus participet in diuinis cū
excommunicato sententialiter, & no-
minatim à Papa, incurrit eandem, vt
infra. Excommunicatio. §. 24. non au-
tem si ab inferiori à Papa etat excom-
municatus, licet mortaliter peccet.
Laicus autem non sic, sed mortaliter
peccat, & minorem incurrit (vt dictū
est) excommunicationem.

59 PARTICIPANS cum excōmu-
nicato etiam in diuinis ex metu cadē-
re in constātem virum, secundūm ve-
riorem opinionem excusat, tam à
peccato, quam ab omni censura, nisi
participaret in criuine, vel teneatur
nō participare propter fidē. In hoc fe-
rē omnes conueniunt: secus quādō nō
est metus cadens in constantem, &c.

60 SI Episcopus mandet alicui pāro-
chiano vt denuntiet Titum pro ex-
communicatori ante denuntiationem

non teneret vitare Titum, licet p̄z-
sumat eum excommunicatum, non
autem denuntiatum, sed bene post de-
nuntiationem.

61 QV I notoriē Venetijs est excom-
municatus, & publicatus, si eum in-
uenio Genuæ, non teneor illum vita-
re in publico, cūm ibi sit occultus,
sed bene in priuato: quia maior est
ratio de isto, quam de eo qui nullib⁹
est notoriē excommunicatus. Secus
si possem probare sufficienter per
testes, vel instrumenta, ipsum fore ex-
communicatum, secundum Verū. &
sum. conf.

62 SI scio A. anno elapsō fuisse de-
nuntiatum, nūc autem nescio an fue-
rit absolute, nō teneor ipsum vitare
si cognosco ipsum virum timoratum,
vel alii seruantem excommunicatio-
nem: nunc autem non argu. in c. ex
parte, de offic. ordi. alias debet evita-
ri, donec probabiliter constiterit de
eius absolutione, per regulam. semel.
de re. iu. lib. 6.

63 QV I intrat domum excommuni-
catis accipiendo aliquid, confidens
de illo, quod gratum habebit, quando
sciuerit, incidit in minorē: quia quādō
dammodō contrahit cum eo, secus
non credit ipsum habere gratum,
tunc enim non incidit, sed fortum
committit, quia rem alienam tractat
invito domino.

64 V T autem excommunicationes,
quæ multæ sunt; facilis possunt inca-
ntri, infra ponemus canones excom-
municationū breviori modo, & me-
liori ordine, quo sit possibile: quā-
uis non credam omnes possa com-
præhendere, & primum ponemus tabu-
lam sive rubricam, deinde sigillatum
excommunicationes per ordinem,
incipientes à Pāpalibus, & inde alias
sequendo, earum materiam quā bī-
uius potero perstringam.

Ordo excommunicationum.
Prima, Contra percutientes clericos.

2 Contra infectatores Cardinalium.

3 Contra aggredientes Episcopum.

4 Contra inuidentes Romipetas.

5 Contra percutientes in curia.

6 Con-

- 6 Contra offendentes litigantes in Romana curia.
 7 Contra impudentes ne obediatur litteras Papæ.
 8 Contra remouentes se ab obedientia Papæ.
 9 Contra hæreticos.
 10 Contra non obedientes inquisitoribus cum sex alijs annexis
 11 Contra exigentes pedagia, & gabelles.
 12 Contra falsarios.
 13 Contra pyratas.
 14 Contra portantes arma Saracenis, & merces Alexandriæ.
 15 Contra impudentes vestigia Romana curia.
 16 Contra inuidentes terras ecclesiæ.
 17 Contra inquisidores si odio, vel amore procedant, &c.
 18 Contra assertentes, Rom. ecclesiam non esse caput.
 19 Contra impudentes excutionem literarum apostolicarum.
 20 Contra inquisidores, vel eorum victimarios extorquentes pecunias.
 21 Contra impudentes se. apo. in cognitione causarum.
 22 Contra fractores locorum sacrorum.
 23 Contra incendiarios.
 24 Contra partcipantes in diuinis excommunicatis a Papa.
 25 Contra participantes in crimine.
 26 Contra eligentes senatores.
 27 Contra impugnantes litteras Papæ electi.
 28 Contra appellantes ad futurum concilium.
 29 Contra non seruantes constitutionem Iulij secundi de electione Papæ.
 30 Contra grauantes eos, qui tulerunt sententiam excommunicationis,
 31 Contra statuentes contra libertatem ecclesiasticam.
 32 Contra concedentes repræfalias.
 33 Contra submittentes bona ecclesiæ laicis.
 34 Contra grauantes nolentes eligere.
 35 Contra impudentes litigare.
 36 Contra mandantes ne vendantur ecclesiasticis.
 37 Contra occupantes bona ecclesiæ rum vacantium.
 38 Contra imponentes angarias ecclesiasticis personis.
 39 Contra cogentes renocare sententias.
 40 Contra cogentes celebrare in loco interdicto.
 41 Contra impudentes sequæstrationem fructuum ecclesiasticorum.
 42 Contra impudentes visitatores monialium.
 43 Contra sepelientes hæreticos.
 44 Contra sepelientes tempore interdicti, vel excommunicatos, &c.
 45 Contra contrahentes in gradibus prohibitis affinitatis, & consanguinitatis, alijsque.
 46 Contra relig. usurpantes decim.
 47 Contra inducentes eligere sepulturam.
 48 Contra religiosos excuentes, vt audiunt Physicam.
 49 Contra absoluentes excommunicatos, vel ministrantes sacramenta.
 50 Contra retrahentes à solutione decimarum.
 51 Contra non facientes conscientiam de decimis.
 52 Contra non seruantes interdictum.
 53 Contra dimittentes habitum, cunctes ad studia, & magistros.
 54 Contra monachos intrantes curretiam.
 55 Contra monachos tenentes arma.
 56 Contra usurpantes præsulatum.
 57 Contra non presentantes se post absolutionem.
 58 Contra exenterantes corpora mortuorum.
 59 Contra simoniacos in ordine vel beneficio.
 60 Contra simoniacos pro ingressu religionis.
 61 Contra transeuntes ad alios ordinates.
 62 Contra alienantes bona ecclesiæ.
 63 Contra impugnantes litteras Papæ.

EXCOMMUNICATIO.

- 64 Contra facientes libellos in fratres
 & multa alia.
 65 Contra intrantes monasteria ordi-
 nis prædicatorum & S. Claræ.
 66 Contra detinentes apostatas.
 67 Contra minores recipientes , fra-
 tres prædicatores ad habitum.
 68 Contra artistas Parisien . &c.
 69 Contra accedentes ad sepulchrum
 Christi.
 70 Contra conspirantes in personam
 Papæ.
 71 Contra prædicantes de peccato ori-
 ginali, &c.
 72 Contra impedientes legatos apo-
 stolicos.
 73 Contra officiales Papæ accipientes
 munera cùm iudicant.
 74 Contra impugnantes montem pie-
 tatis.
 75 Contra impressores librorum sine
 licentia, & reuelantes dicta in con-
 sistorio.
 76 Contra prædicantes falsa miracu-
 la.
 77 Contra interficienes per assassi-
 nos.
 78 Contra spoliantes naufragantes.
 79 Contra facientes solui vñscras.
 80 Contra locantes domos vñscras,
 & non expellentes.
 81 Contra non seruantes seruanda in
 electione Papæ.
 82 Contra mittentes nuntios cardina-
 libus, in conclavi existentibus.
 83 Contra mendicantes, loca de nouo
 accipientes.
 84 Contra fingentes casum , vt iude-
 mittat pro muliere, &c.
 85 Contra obseruatores si se intromit-
 tant ultra id quod possunt.
 86 Contra sacerdotes facientes offi-
 cium vice comitis.
 87 Contra absoluentes in casib[us] con-
 tra sextinam.
 88 Contra dirigentes moniales ine-
 lectionibus.
 89 Contra principes non facientes iu-
 stitiam clericis.
 90 Contra inuenientes nouam religio-
 nem.
 91 Contra doctores conducentes do-
- mos sine licentia, Rononizæ.
 92 Contra tenetes ordinaciones Octa-
 uiani, &c.
 93 Contra electum tantum à tertia
 parte cardinalium , si se pro Papa
 gesserit.
 94 Contra persecutantes in secta fra-
 tricellarum biginarum, &c.
 95 Contra inquisidores procedentes
 contra minores, & econtrâ.
 Excom'uniciones plures particu-
 lares à pontificibus , & diuersis pre-
 latis diuersarum dicecesum ecclesia-
 rum, & religionum, sunt factæ, quæ
 refert neminem posse arbitror . A-
 liæ enim sunt in ordine fratrurn præ-
 dicatorum, aliæ minorum, aliæ mo-
 nachorum , aliæ in dieceſi Mediola-
 nei, aliæ in alijs . Ceter ergo confef-
 for scire locutum , religionum , in
 quibus est, censuras, p[ro]t[er]ior melius po-
 test , quoniam h[ic] , quæ in iure com-
 muni , & in quibusdam extrauagan-
 tibus reperiuntur, collegi , licet forte
 sint aliæ, quæ ad manus nostras non
 venere , & quæ in viridi obſeruantia
 non sunt . Sit insuper cautus ne ab-
 foluendo à quibus non potest, sc. &
 p[re]tentem illa queat. Bene etiam ca-
 nones inspiciat , ne excommunicatos
 iudicet, qui sine dolo, temeritate, aut
 præsumptione contra canones ma-
 terialiter commiserunt. Nam in po-
 nis stricte interpretatio fieri debet.
 Præpterea cum per se nescit , petitos
 consulat. Accendum igitur nunc
 est ad cuiuslibet excommunicatio-
 nis declarationem , iuxta scripti ca-
 nonis interpretationem , in qua non
 multum me à Reuerendissimo Ca-
 ietano elongabo , quoniam ipsum
 circa hoc negotium valde diligen-
 tem & soleruissimum repeti , cum
 omnia ferè canonum verba scrupu-
 losè examineret.
- ¹ EXCOMMUNICATIO prima
 habetur. canon. si quis. decima sex-
 ta questione quarta . & est Innocen-
 tius secundus, si quis suadente diabo-
 lo huius sacrilegij vitium , vel crimen
 incurrit, quod in clericum, vel mo-
 nachum manus violentas iniecerit,
 anathæ-

anathematis vinculo subiicitur, & nullus Episcorum presumat illum absoluere, nisi mortis urgente periculo, &c. Not. quia canon est universalis comprehendens omnes homines capaces. No. quod per manum violentam venit, non solum quemque; per custos, sed pulueris, luti, aqua, fumi, & huiusmodi injectio, violenta exceptio rei cuiuscunque de manu eius, captio, detentio, carcer, non autem praecipuum exilio, vel confinianus, quia haec violentia pracepti est exterior.

² PER inferentem manum violentam intellige non solum executorem, sed mandantem, consulentem, auxilianteum, fauentem, consentientem, & ratum habentem factum nomine suo, & potestem impedire cum debet, & non obuiantem. cap. quantae de sent. excom. si tamen ex intentione noluit, cum sine eorum periculo possint. Tales enim dicuntur consentire, etiam quod non sunt officiales. Violentas.

Si quis acciperet furtiu[m] aliquid, quod est in manu, vel citra clericum, ut burfam, vel cingulum, &c. non incidit, quia violentiam non infert.

Item violentam, id est, iniuriosam. Nam si quis seipsum verberaret, vel ab alio verberati permitteret, quamuis non esset manus violenta, esset tamen iniuriosa, & sic tam ipse, quam verberans incideret. Vnde si monialis procurans abortum per incisionem venæ, vel alto modo, licet haec manus sit violenta naturæ, non tamen iniuria statui ecclesiastico, nec violenta persona, ideo non incidit. Item manus violenta, quæ absolute est iusta, potest esse sacrilega, quia contra ius, ut si clericus malus, & homicida percutiatur a laico, sacrilegium est: quia hoc iure prohibetur, licet talis maius malum iuste meteat. c. vniuersitatis. de senten. excom. tales ergo percutientes clericum, etiam zelo iustitia, incident.

³ PERMITITUR tamen laico officiali clericu[m] invenientum in criminibus patrando, vel patrando, capere præsen-

tandu[m] quam civili suo prælato. Permittitur etiam cuicunque posse violenter res sibi sublatas a clericu[m] accipere, dum est in via asportandi, antequam ad alia diuertat, & sit quasi in quieta possessione. Similiter licet creditori clericu[m] debitorem fugientem capere, vel fugam parantem detinere, præsentandum suo prælato, quia hoc non ad iniuriam, sed ad iustitiam tedit, & in iure non prohibetur.

⁴ ITEM percutiens clericu[m] inuenit turpiter operantem cum uxore, matre, filia, vel sorore, non incidit, licet mortaliter peccet. capitul. si vero de sententia excommunicationis. nisi adsit dolus, ut quia vir consensit uxori ad percutiendum clericu[m]. Item quando percutitur clericus ab eo, qui habet potestatem, non ex odio, vel vindicta, sed causa correctionis discrete, non incurrit, ut si prælati subditos verberant, vel detinent: magister discipulum clericu[m], pater filium, & senes pueros, &c.

⁵ ITEM non incidit quis, si percutit defendendo se, sua, aut alios, quia licet vim vi repellere, cum moderamine, &c. etiam si possit fugere, quando fuga esset sibi ignominiosa. Similiter si mulier, vel puer impetratur a clericu[m], & defendendo honorem ne violetur, percutit, mordet, & cætera, clericu[m], non incidit: quia si pro rebus hoc licet, multò magis pro honore.

⁶ ITEM percutiens clericu[m] in primo motu iræ, non aduertens quid faciat, ex subita passione, & sine deliberatione, non incidit: quia actus est imperfectus, nec etiam mortaliter peccat: ideo non est suadente diabolo. Et idem dicas quando exceditur modus in defensione non ex deliberatione, sed ex ira imetu, vel in correctione.

⁷ ITEM quando percussio est ita leuis, quod si esset in laicum, non constitueret peccatum mortale, non est locus huic penitentiæ: quia non est sacrilegiū completi, ut hinc supponitur. Item si non adest intentio percutiendi ini-

EXCOMMUNICATIO.

ciosè, etiā q̄ fiat grauis percussio, non ex persona lēdente, vt si laicus officia est locas pccn̄, vt cū ignoranter cleri lis authoritatiē percuriat clericum. Quarto, ex scandalō, vt si regularis eus percutitur, nisi ignorantia esset culpabilis, vel cū aretur turba, aliquis grauter percutitur præter intentionem, ex aliquo casu. Ex hoc multos casus soluſ, vt cū quis inuiaſ ab inimico, vi ensem à clero auferr, vt se defendat, non ad iniuriandum clero, & huiusmodi.

5 In clericum, appellatione clerici, vel monachi, veniunt omnes habentes ordines, etiam primam tonsuram, omnes utriusque sexus professi religionem aliquam approbatam, nouitij, & cōuersi earundem religionum, hoc est, hi qui se, & sua, mutato habitu alicui religioni perpetuū dedicarunt, nisi tales fuerint priuilegio clericali priuati, vel degradati, & secundum quosdam hæretici, bigami, vel coniugati sine habitu, & tonsura, & apostate, seu vacantes ſexuſ enormitatibus, illi de tertio habitu alicius religionis, & Iesuſti, non veniunt de iure, nomine clero, nec gaudent hoc priuilegio, nisi ex speciali concessione habeant. Inspicienda ergo effent singulorū priuilegia. Hæc quasi omnia ex Caietan. in summa ibi, sed pro regula generali ſit tibi, quod omnes qui obligantur ad ſeruendum Deo perpetuo, in ſervitio eccleſiæ, vt poſſint verè dici perfecte obligati, gaudent hoc priuilegio, alias non: ſecundum Panormi. in c. nullus. de ſor. competit.

6 N u l l u s Episcoporum, &c, reſeruatur Papz. Primò, ex qualitate facti, videlicet ſi percussio ſit grauis, vel enormis, Papa, vel legatus de latere abſoluit. Si leuis. Episcopus. Declarat autem Episcopus an ſit leuis, vel non. Et grauis iudicatur primo, ex magnitudine facti, vt eſſet mutilatio membra, vel graue vulnus requiriens medicinam chirurgiæ, & catetera, vel vbi eſt abundans effuſio ſanguinis. Secundò, ex persona lēfa, vt ſi Episcopus, vel prælatus percutitur, etiam quod ſimpliſter percussio ſit leuis: tamen grauis iudicatur. Tertiò,

ex persona lēdente, vt ſi laicus officia lis authoritatiē percuriat clericum. Quarto, ex scandalō, vt ſi regularis clericum ſecularem percutiat. Quinto, ex irreuerentia, vt ſi percutiatur ſacerdos induitus ſacris veltibus, vel percussio ſiat coram prælato. Sexto, ex loco publico, vt ſi in platea, vel in ecclēſia. Septimo, ex loco vulneris, vt ſi vulnus ſiat in oculo. Octauo, ex tempore, vt ſi tempore magnæ feſtinat. Nonò, ex qualitate personarum, quia excelſius puerorum inſra annos puberatis, & mulierum, ab Episcopo poſſunt abſolui ſemper, & religioſorum in claſtro ſe inuicem percuientium, & ad religionem tranſeūtium, niſi diſſiſilis, & enormis fuicit excelfus. cap. cū illorum. de ſent. excom. Qui etiam ſui iuris non ſunt, vt ſeru filij familiæ, & huiusmodi, poſſunt abſolui ab Episcopis in duobus, primò, ſi deliquerunt in fraudem, vt ſciliſet ſe subtraherent ab obſequio dominorum eundo ad Papam, ſecundò, ſi domini propter hoc ſine ſua culpa graue damnum incurrerent, niſi excelſus ſit talis, quod ad tollendū ſcandalum, & ad aliorum exemplum, debeat ad ſedem apostolicam mitti.

10 Ex impedimento interueniente, poſſunt abſolui circa Papam. Primo, in mortis articulo. Secundò, impediti ex infirmitate, vel impotentiā corporali, vt ſenes communiter, habentes capitales inimicitias, qui ſunt inope, & quicunque impediti ne poſſint ſe praefentare Papæ, vel delegato, poſſunt per Episcopum abſolui. Cum hac moderatione. Primo, vt laſis ſatisfiant. Secundò, vt iurent celante impedimentoo ſe praefentare ſedi Apostolicæ & patere illius mandato. Si autem ſint magni domini ſecundum iuris diſpositionem prius, excelfus ſedis Apostolicæ ſignificabitur, & ſecundum illius determinationem fieri, niſi peticulum ſit in mora. Hæc quasi omnia iuxta determinationem Caietan. vbi ſuprā, ſunt dicta, prætermiſſis ob breuitatem tot capitulis, & allegationibus quaꝝ citari poiuissent.

11 P E R.

¹¹ PERSONAE priuilegiatae: secundum Panorum in capit. cum illorum de senten. excommuni sunt 17. quae continentur in his versibus. Regula, mors, sexus, hostis, puer, officialis, Deliciosus, inops, ager, senex, atque sodalis, lanitor, astrictus, dubius causæ, leuis iætus. Debilis, absoluï sine summo auistite posseunt. Regula, id est, religio, per dict. capitul. cum illorum. Mors, id est mortis in articulo, per c. non dubium. eod. titul. Sexus, id est mulieres per dict. capitul. mulieres Dubius, per dict. capitul. cum desideres. Caulæ, scilicet iusta ad non cun- dem, per capitul. quod de his. Hostis, per capitul. de cætero. eodem titulo. Puer, per capitul. primum. eod. titul. Officialis, per capitul. si vero el. pri- mo, eodem titul. Deliciosus, per dict. capitul. mulieres. Inops, per capitul. quod de his. eo. Ager, ibidem. Soda- lis, per capitul. quoniam de vita & ho- nestate clericorum. Lanitor, per dict. capitul. si vero. A strictus alterius po- testati, per dict. capitul. mulieres. Le- uis iætus, per capitul. peruenit. eod. ti- Debilis, per capitul. ea noscitur. eod. titul.

¹² PER SE QVENS injuriosè cleri- cum, si ipse fugiendo projiciat se in aquam, ut evadat mortem, & submer- gatur, vel eadem grauitate offendatur, incidit in canonem, violentiam enim injuriosè ei infert. Secus quando non animo iniuriandi, & clericus cadit sine percussione: secundum Veruer. Qui vero proiecit lapide animo per- ceuendi clericum, non tamen illum tangit, non incidit: secundum Hosti. & Ioann. Andri. in capitul. perpetua. de electio. in. sexto. quia licet appetia- verit, non tamen ad actum consum- matum peruenit, etiam si tangat, non tamen vim, vel lesionem infert: secun- dum Panorum in capitul. cum in cunctis. de electio. 6. clerici sane, vbi dicit, quod cum pena apponitur a lute ipso facto, propter aliquid deli- citum, nunquam est locus illi poena, nisi illud delictum sit consummatum, licet sit inchoatum,

¹³ A C C I P I E N S clericum per corri- giam, caputum, vel capillos animo iniu- riandi, & dicens, si non es es clericus percuterem te, &c. incidit: secundum Veruer. est enim inferens violentiam, & iniuriandi animum habet.

EX COMMUNICATIO ^{2.} ponitur in sexto, de penis capitul. felicis. Si quis in hoc factilegij ge- nus irreperit, qui sanctæ Romanæ ecclæsiae Cardinales hostiliter fuerit infuscatus, vel percuterit, vel cepерit, vel socius fuerit facientis, aut fieri mandauerit, aut factum habuerit ta- tum, aut consilium dederit, vel fau- rem, aut postea receptauerit, vel de- fensauerit scienter eundem, sicut ci- minis latæ maiestatis reus, perpe- tuò sit infamis. (Et infra) ex infec- tione prædicta, sicut ex infectione ma- nuum violenta, ipso facto sententiam excommunicationis quis incurrat, tam ipse infector, quam alij supredi- citi tanti mali participes. Nec ab alio, quam à Roman. Pontifice, possit ab- solutionis beneficium obtinere, nisi in mortis articulos. Si princeps, sena- tor, consul, potestas, vel alius domi- nus, siue rector, contra præsumptio- res prædictos prætentis constitutio- nis tenorem non fecerit obseruari, tam ipse, quam officialis eius, infra mensum postquam res ad eorum no- titiam venierit, eo ipso sententiam ex- communicationis incurant. Horum absolutio est Papalis, quod ad primum canonem, de infectatoribus, &c. quod ad secundum, de non facientibus ob- seruari, est Episcopalis. Simili pena plectendi sunt facientes prædicta cle- ricis, & religiosis familiarib[us] Papa, vel Cardinalium. Nota de mandante, hic & aliis, quod nunquam est excom- municatus, si non sequatur effectus, nisi in uno casu, qui ponitur in sexto, de ho. capitul. pro humani. videlicet mandans Christianum per Assassinos interfici, etiam quod non sequatur, effectus, est excommunicatus secun- dum veiorem opinionem, vi teneri ibi glo. Rursus not. quod dantes con- silium, auxilium, &c. nudum, quod nihil

EXCOMMUNICATIO.

nihil ad maleficiū operantur, vel pulsata campana, & alijs requisitis ad congregatiōnem vniuersitatis. Vnde si omnes homines ciuitatis in clementina prima, de pœn. securus quando dolose ad actum aliquid ope rantur, per diēt. tex. & glo. tunc enim sunt communicantes in crimine, ideo parti pœna debent puniri. de offic. de leg. c. i.

EXCOMMUNICATIO 2.
ponitur in clementi. prima, de pœn. vbi sic dicitur. Si quis suadēte diabolo in hoc genū sacrilegij protupe rit, quod quemuis injuriosē, vel teme

rē pontificem (intellige consecratum) percusserit, acceperit, seu bannierit, vel hoc facti mandauerit, aut facta ab alijs rata habuerit, vel focus in his fuerit facientis, aut concilium in his dederit, vel fauorem, seu scienter defensauerit eundem, in illis casibus de prædictis, in quibus excommunicationem per iam editos canones non subire, sit huius nostræ constitutionis autoritate anathematis mucrone percuslus, ac non queat nisi per summum pontificem, (præterquam in moris articulo) absoluī. Potestas verò, consiliarij, balliuī, scabini, aduocati, rectores, consules, & officiales ciuitatis, qua in Episcopūm suum commiserint ali quid prædicatorum in prætermisis culpabiles existentes, similiiter excommunicationis sententiæ à qua(nisi vt prætermittitur) valeans beneficium absolutionis obtinet, sive subiecti. Est Papalis. Præter istum canonem est alijs canon in cœna Domini, ita loquens, Excommunicamus, & anathematizamus omnes temere mutilates, vulnerantes, interficienes, capientes, incarcerantes, & detinentes Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos eorumque mandatores. Ethæc est etiam Papalis, sicut cæteræ, qua sunt in cœna Domini. Not. quod tunc ciuitas dicitur culpabilis vt debeat puniri, vel interdicto, vel alia pœna: secundum Panor. in c. dilectus el. 2. de simo post Barr. quando prius fuit deliberatum in ipsa vniuersitate

ad congregatiōnem vniuersitatis. certum delictum committerent, & insurgerent, non diceretur factum per vniuersitatem, sed per singulos de vniuersitate, etiam si facerent pulsari campanam, & leuari vexillum vniuersitatis, oportet enim prius, quod fiat deliberatio in vniuersitate. Ex quo patet etiam quod omnia ista requiruntur, ad hoc quod ciuitas, vel populus dicatur rebellis: vt possit in prædam concedi.

EXCOMMUNICATIO 4.
contra inuadentes Romipetas, & est in cœna Domini, vbi dicitur sic. Excommunicamus, & anathematizamus omnes mutulantes, vulnerantes, & interficienes, seu capientes, & detinentes, seu deprædantes Romipetas, & peregrinos ad urbem causa devotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel recedentes ab ipsa. & in his dætes auxilium, consilium, vel fauorem. Et est Papalis, & tenet etiam si curia Papæ ibi non sit, quia causa huius est deuotio. Not. quod capiens euntem Romam non causa devotionis, vel peregrinationis, non incidit, neque capiens habitantem Romæ, etiam quod causa deuotionis illuc fuerit peregrinatus. Aliud est etiam habitare, & aliud morari.

EXCOMMUNICATIO 5.
in cœna, contra persecutientes in curia, vbi excommunicantur omnes, qui non habentes iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, morates in curia (vbiunque sit, sive Romæ, sive alibi) temeritate propria, capiunt, spoliant, detinent, aut ex proposito deliberato verberate, mutilare, vel interficere præsumunt, & qui talia facti mandant, seu faciunt. Not. quod si quis ex ira, vel tixa, aliquem occidat in curia, non incidit in hunc canonem, quia non est ex proposito deliberato, licet peccet mortaliter. Hæc etiā est Papalis.

EXCOMMUNICATIO 6.
in cœna, contra offendentes litigan tes

tes in Romana curia, vbi dicitur, Ex consilium, auxilium, seu fauore praestare non verentur, cuiuscunque praeeminentiae, dignitatis, &c. fuerint. Est Papalis.

EXCOMMUNICATIO 8.

in processu cœnæ, contra omnes, qui se ait obedientia Romani pontificis, pertinaciter subtrahere, vel quomodolibet recedere presumunt, & contra dantes consilium, auxilium, &c. Et est Papalis. Materia huius canonis est schisma.

EXCOMMUNICATIO 9.

Honorij 4. de sentent. excom. c. nouerit. & in processu cœnæ. Excommunicamus omnes hæreticos virtusque sexus, quoquaque nomine censeantur, & fautores, & receptatores, & defensores eorum. Item ex processu: Excommunicamus omnes hæreticos, gazatos, patarenos, pauperes de Lugduno, arnaldistas, speronistas, passagieros vnicelistas, seu vñitas, fratricellos de opinione nuncupatos, nec non Martini Lutheri hæretum sequentes, ipsique Martino quò minus puniri possit quomodolibet fauentes, & quoslibet hæreticos alios quoquaque nomine censeantur, & omnes fautores, &c. Est Papalis. Nota, quòd fauere hæretico, vel cum defensare, intelligitur in quantum hæreticus, quia qui in alio defendit, non incidit in hunc canonom. Not. etiam quòd hæreticus hic propriè accepit, qui pertinaciter, persecutanter, & malitiosè dubitat de his, quæ pertinent ad fidem, secun. Feli. non solum in mente, sed cum aliquo actu extetiori, siue manifesto, siue omnino occulto, secundum Tho. quia ecclesia non ligat, quæ sunt in mente tantum, sed quæ foris sunt, etiam quòd sunt occulta.

EXCOMMUNICATIO 10.

ponit utræcum extra de hæreticis. in. 6. ca. vt inquisitionis. vbi multæ personæ excommunicantur, videlicet omnes protestates, domini temporales, rectores, quibuscumque dignitatibus, vel officijs, & nominibus censeantur, & eorum officiales, ballivi, qui dicecera, & exequi, vel procurari, aut eisdem

EX COMMUNICATIO.

nis, vel episcopis, vel inquisitorib⁹ he-
retic⁹ prauitatis non obediunt in ha-
relicorum, vel ipsorum credentium,
vel defensorum, receptatorum, fauto-
rum inuestigatione, captione, & custo-
dia diligenti, cum ab eis fuerint requi-
siuti. Octo hic feruntur excommunicati-
onēs. Prima contra prædictos, si
non obediunt in inuestigatione, cap-
tione, custodia, prædictorum hæreti-
corum, & aliorum defensorum, &c.
Secunda in omnes prædictos recto-
res, & officiales, si prædictas personas
peccatas non duxerint, vel duci fe-
cerint sine mora, postquam fuerint
req̄uisiti in potestatem, seu carcerem
episcoporum, seu inquisitorum, vel
ad quem alium locum, de quo ipsi,
vel aliquis ex ipsis mandauerint, infra
corum dominorum, vel rectorum di-
strictum, vbi per viuos catholicos, à
p̄clatis, episcopis, vel inquisitori-
bus, vel eorundem aliquo deputatos,
sub arcta custodia, & diligent i-
neantur, donec eorum negotium per
iudicium eccl̄is terminetur. Tertia,
omnes supra dicti rectores, & officia-
les eorum, & nuntii, si de hæresi ab
episcopis, vel inquisitoribus conden-
natos, & eorum brachio derelictos,
non statim ceperint, indilatè animad-
versione debita puniendos, non ob-
stantibus appellationibus ipsorum
prædictorum, sunt excommunicati.
Quarta, omnes supra dicti rectores,
officiales, si captos pro crimine hæ-
resis absque dictorum episcoporum,
seu inquisitorum, aut saltē alterius
eorum licentia, vel mandato à captio-
ne, vel carcere liberauerint, simili in-
nodantur censura. Quinta, omnes
prædicti rectores, ipsorumque offi-
ciales, si de crimine hæresis (cum me-
rē sit eccl̄asticum) cognoverint
quo quomodo vel iudicauerint, ex-
communicantur. Sexti, omnes su-
prædicti, si executionem pro huius-
modi etimine à diocesanis, vel in-
quisitore, iniunctoram prompte (pro ut-
sum spectat ad officium) facere de-
trahest, vel si diocesanī, vel inquisi-
toris iudicium, sententiam, seu pro-

cessum, directe, vel indirecte impedi-
re præsumant, excommunicatione
simili ligantur. Septima, omnes su-
prædicti, qui præfato fidei negoio,
episcopo, vel inquisitori incumbenti
se opponere præsumperit, vel ipsum
aliqualiter impedire. Octava, om-
nes etiam alij sunt excommunicati,
si faciunt prædicta, vi faueant hære-
ticis, vel auxilient, aut defendant,
alias est episcopalis, secundum Ca-
rietanum, quantum est ex isto cano-
ne, sed per processum eccl̄æ est Pa-
palis.

EX COMMUNICATIO. II.
de censib. libro sexto, capitulo qua-
quam. nunc verò in processu curia,
contra exigentes (scilicet coacte) per
se, vel per alium, pedagia, , vel ga-
bellas, à personis eccl̄asticis, pro
rebus suis, vel eccl̄iarum, quas non
negotiationis causa deferunt, ipso fa-
cto sunt excommunicati. Canon ta-
lis est.

Constitutionem se.re. Alexand.
Papæ IIII. prædecessoris nostri, qui
statuit eccl̄ias, & personas eccl̄as-
ticas, ad pedagia, & guidagia non te-
neri, nec ad exhibendum, ad soluen-
dum talia pro rebus suis proprijs,
quas non causa negotiandi deferunt
vel defetti faciunt, seu transmittunt,
volentes propter multorum insolent-
iam, & abusam, penā adminiculo
adiuvare, adiungendo distictius inhibi-
bemus (contraria consuetudine quo-
rumcunque non obstante) vi nec col-
legium, nec vniuersitas, nec aliqua
eiam singularis persona, præfatis
personis, seu eo iesijs pro personis ip-
sis, aut rebus prædictis, talia exigat,
vel extorqueat per se, vel per alium
suo nomine, vel etiam alieno, aut eas
ad huiusmodi persoluenta compelli-
at. Qui verò contrafecerint, si per-
sonæ fuerint singulares, excommu-
nicationis; si autem collegium, vel v-
niuersitas ciuitatis, castri, seu loci al-
terius cuiuscunque, ipsa ciuitas, ca-
strum, vel locus, interdicti sententiam
ipso facto incuriant, nec ab excom-
municatione huiusmodi absolutio-
nem,

nem, vel interdicti relaxationem obtineant, donec ex aetate plenariae restituerint, & de transgressione satis fecerint competenter. Not. nomine pedagorum intelliguntur vestigalia pro transitu, siue passu. infra, gabela. §. 2. Si quis autem petat non tantum debitum, sed rogando, & non aliquo modo cogit, non incidit, secundum Panormitanum. in clemen. quoniam de immunitate ecclesie. Et haec censura erat episcopalibus. Nunc vero est in processu concilii, ubi dicitur, quod non solum exigentes prohibita, sed etiam noua imponentes ligantur. Sic enim inquit, Excommunicamus omnes, qui in terris suis noua pædagia imponunt, vel prohibita exigunt. Augentes etiam pedagia, & huiusmodi, secundum quodammodo, hanc censuram videntur incurere, quia augere, & de novo ponere, par ratio censetur, ut in capitali. prohibemus de cen. verum alij sasiis oppositum tenent, quod textui quadrare videatur. Non quod si negotiationis causa deferunt, tenentur, & exigentes censuram non incurunt. Item & coloni eorum, de his quae colligunt in terris clericorum, tenentur solvere pro parte sua, secundum Cardinalem post Felinum. Quando autem universitas dicatur delinquare, ut meritò huic interdicto supradicto supponi queat. Vide supra, Excommunicatio 3.

EX COMMUNICATIO 12. Innocentius tertius de crimine falsi. caput ad falsatorum. &c. dura. Contra falsarios literarum apostolicarum qui per se, vel per alium, vitium falsitatis exercit, cum defensoribus, & fautoribus suis. Non subreptitia literarum, falsae non dicuntur. Item non comprehenduntur hic videntes falsis, sed exercentes falsas. Secundo, subiungitur aliis canon contra laicos videntes literis apostolicis falsis, non contra clericos, quia alia poena pro hoc crimen plectuntur, scilicet priuationis ab officijs, & beneficijs. secundum Panormitanum ibidem. Neutra harum

excommunicationum secundum ius antiquum seruat Papæ. Tamè quia est in processu concilii, nunc reseruat prima, qua prima etiam extenditur ad bullas, gratias, supplicationum signaturas, &c. secundum Caetanum ibi. Et est haec excommunicationis indictione cap falsatorum. & intelligitur de videntibus literis ab alijs falsificatis, & est episcopalibus.

Aduertendum est etiam, quod absolutionis tenentis literas apostolicas falsas post viginti dies, si Episcopus tulit contra tales in communis excommunicationem seruat Papæ, per dictum capitulum dura. non autem tenendo simpliciter falsas, dummodo non vitatur, non incurrit, cum non falsauerit, nisi per episcopum feratur sententia. Nullus etiam potest abradere, corriger, addere saltem unam figuram, nec completere literis apostolicis sine licentia illius, ad quem spectat. secundum Hohensem, & doctores in capitulo ex literis de fide instrumentorum. & Panormitanus ibi. Vide Archid. Floren. 3. par. tit. 25. capit. 16. aliter sunt excommunicati, & est papalis.

EX COMMUNICATIO 13. ex processu curiarum, contra piratas. Excommunicamus, & anathematizamus omnes piratas, cursarios, latrunculos maritimos, & illos præcipue, qui mare nostrum à monte argetario usque ad terracinam discurtere, & navigantes in illo depradari, mulolare, interficere, ac rebus & bonis suis spoliare, presumperunt haec tenus, & presumunt, ac omnes receptatores eorum, & eis auxilium dantes, eos ilium, vel favorem. & est papalis. Si autem aliqui bellando spoliarent, non dicentur pirati: ideo non incident in hunc canonem, sed tantum illi, qui hoc officium exercent, huc illucque discurrentes.

EX COMMUNICATIO 14. de Iud. & Sara. capit. ad liberandum in extraugantia Gregorij, Nicolai, in processu concilii. Excommunicamus, & anathematizamus illos, qui contra

EX COM M V N I C A T I O .

contra Christum, & populum Christianum, Saracenis arma, ferrum, & lignamina deferunt gallearum, eos etiam qui galeas eis vendunt, vel naues, quique in piraticis Saracenorum nauibus curam, vel gubernationem exercent, aut machinis, aut quibus sit alius aliquod eis impendunt consilium, auxiliūque in dispendium terræ sanctæ, ipsosque rerum sua- rum privatione multari & capien- tiuum seruos fore censemus, &c. Not. quod deferendo quicquid sit illud, quo possint impugnari Christiani, vel sc̄ à Christianis tueri infideles, dicta excommunicatio incurrit. Et deferendo merces tempore belli, vt patet in cap. quod olim, de Iudea, & sar-

& deferendo omni tempore vietualia, & quilibet merces in Alexandriam, vel ad alia loca Saracenorum terræ Ægypti, vt patet in extrauaganti. Cle. 5. quæ incipit. Multa nimis. Hæc tercia cum prima sunt papales. Aliqui habent gratiam, vt possint portare merces etiam tempore belli, vt dicitur de Genuen. sunt tamen eorum priuilegia inspicienda, quomodo stant. In coena Domini sic dicitur, Excommunicamus omnes illos, qui equos, arma, ferrum, lignamina, & alia prohibita deferunt Saracenis, turcis, & alijs Christi nominis inimicis, quibus Christianos impugnant. Tempore autem belli, excommunicati sunt deferentes quodcunque mercimonium: vt patet in dicto capitul. olim. Tertia vero excommunicatio, quatenus ab alijs duabus separatur, seruatur Episcopo. Appellatione armorum, veniunt secundum Caeteranum nō solùm offensiva, sed & defensiva, ex quacunq; materia sint. Per ferrum vero, & lignamina, præcipuam materiam armorum intellige, & nauium, ac galeatum. Et per alia prohibita accipe non solùm naues, ac galeas, sed quascunque secundarias proprias materias armorum, galeatum, & nauium, vt sunt sarcina, vela, &c. & breuiter quæcunque ad hoc sunt, vt Christiani im-

pugnantur ex eis. Sic enim processus cœnæ explicat. Vieta autem, & communis usus merces, vt panni linei, vel lanei, & alia huiusmodi, non veniunt appellatione prohibitorum. Ex quo sequitur, quod excommunicatio cœnæ, non extenditur ad deferentes vietalia, & merces communes. Vnde deferentes has merces extra tempus belli non sunt excommunicati, sed in tempore belli, aut nisi in Alexandriam, vel partes Ægypti deferant, cum excommunicatio non inueniatur contra illos, nisi vbi dictum est. & ultra penam excommunicationis, est alia pena, vt patet in canone allegato, quem bene nobatis.

Ex COM M V N I C A T I O . 15.
in processu cœnæ. Excommunicamus, & anathematizamus omnes impudentes seu inuidentes vietalia, seu alia ad usum Romanæ curiæ necessaria adduentes, vel qui ne ad Romanam curiam ipsa adducantur, vel deferantur impediri, seu perturbant, & qui talia fieri faciunt, vel defendunt, cuiuscunque fuerit ordinis, præminentiae, & ce. Est Papalis. Non quod si quis non, vt impedit, vel perturbet ea, quæ ad curiam deferenda sunt, sed vt consulat propriæ prouinciaz, vel ciuitati, prohibeat ne quis extirpet frumenta, & alia vietalia de prouincia sua, propter hoc non incidit in hunc canonem: quia non ex proposito impedit. Item si quis tempore pestis prohibet ne quispiam vadat ad curiam Romanam, reuersurus, non incidit. Per se enim quæcunque salutem patriæ, sed per accidentem sequitur damnum curiæ, iuxta quod per accidentem censuræ non intelliguntur.

Ex COM M V N I C A T I O . 16.
in processu cœnæ. Excommunicamus, & anathematizamus omnes illos qui per se, vel alium, seu alios, directè, vel indirectè sub quocunque titulo, vel colore occupant, detinent, vel hostiliter destruunt seu inuadunt, aut occupate, detinere, vel discurrere, vel inadere

uadere hostiliter præsumunt in totum, vel in partem, aliam urbem, regna Sciliæ, seu Trinacriæ, insulas Sardiniae, & Cœlicæ, terram citrapharū, patrimonium beati Petri in Tuscia, ducatum Spoletanum, comitatu Venaysinum, Sabinensem, Marchia Anthonitana, Masse, Trebariæ, Romanadiolæ, Campaniæ, & maritimis provinciis, ac terras specialis commissariis Atnæforum, ciuitatēq; nostras, Bononiā, Ferrariā, Bencuentum, Perusium, Auinione, ciuitatem castelli, Turlertū, & alias ciuitates, terras, & loca, vel iura ad ipsam Romanam ecclesiam spectantia & adhærentia, ac fautores, & defensores eorum, seu in his dantes auxilium, consilium vel fauorem. Est Papalis. Not. quod quando una pars ciuitatis est extra, & vult intrare, & alteram expellere, & de facto intrat, quamvis non intendat auferre dominum à Papa, quia xamen hostiliter inuidunt partem, incident in canonem istum: secundum Caetan. ibi, licet sub colore manendi in domo sua hoc faciant, Sic liberum ecclesiæ regimen videtur auferri.

EX COMMUNICATIO 17. contra inquisidores & inferiores Episcopis, quibus officium inquisitionis committitur, si odio, gratia, vel amore luci, vel commodi temporalis obtentu contra iustitiam, & contra conscientiam suam omiscent contra quæplam procedere vbi fuerat procedendum, Episcopi vero, & superiores, incurruunt suspensionem. Et est in capit. multorum. in elem. de hereti. Item ex communicantur prædicti, si eodem obtentu prauitatem ipsam hæresis, vel impedimentum sui officii alicui imponendo præsumplerint aliquem quoquo modo vexare. Absolutio reseruatur Papæ, nisi in mortis articulo, & tunc proxima satisfactione potest absoluiri. Not. contra iustitiam, & conscientiam copulatiuē, sine enim utroque non incurritur sententia hæc. Not. quod dimittentes propter timorem, vel scandalum, non sunt excom-

municati: secundum glossam: quia non odio, nec gratia, nec amore hoc faciunt.

EX COMMUNICATIO 18. capitulo. nullifas. Contra assertentes contumaciter, ecclesiam Romanam non esse caput omnium ecclesiastum, & non posse condere canones, vel sibi tanquam capiti non esse obedendum, & est Papalis, cùm tales sint hæreui, & schismati, & consequenter in processu cœnæ. Qui peccant transgrediendo præcepta Papæ, etiam ex contemptu, dummodo recognoscant ipsum pro capite, nou incident.

EX COMMUNICATIO 19. In processu cœnæ, contra omnes illos, qui sub quibusvis pœnis, quibusunque personis in genere, & in specie, ne aliquas literas apostolicas, etiam in forma breuis, tam gratiam, quam iustitiam concernerentes, & citationes, & executoriales, quæ à sede prædicta emanarunt, & pro tempore emanabunt, sine eorum, vel principum beneplacito, & examine executioni mandent, & inhibent, ac notarios executores, vel subexecutores literarum, monitoriorum, citationum, & inhibitionum huiusmodi capiunt, incarcerant, & detinent, vel capi, vel incarceraunt, & detineri faciunt, & qui ex eorum officio, vel ad instantiam quocumque, personas ecclesiasticas, & capitula, conuentus, & collegia ecclesiastum quarumcumq; coram se ad suum tribunal, audienciam, cancellariam, concilium, vel parlamentum trahunt, ac prætori iuris communis dispositionem trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quomodo quæstio ingenio, vel colore. Hæc est Papalis, tam ecclesiasticos, quam dominos temporales contra facientes includens.

EX COMMUNICATIO 20. de hæreticis. in clementina nolentes. Contra inquisidores, & vicarios ipsorum, vel Episcoporum, seu capitulorum sede vacante super hoc deputatos, si prætextu inquisitionis officij quibus-

EXCOMMUNICATIO.

quibusvis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorquent, aut scienter artentant ecclesiarum bona ob clericorum delictum predicti occasione officij fisco ecclesiæ applicate, nec absoluvi possunt, præterquam in mortis articulo, donec illis à quibus extorterint, plenè satisfecerint de pecunia sicut extorta. Hæc est Papalis ante fausfactionem, sed post Episcopalis. Nota, quod nomine pecunia venit quocunque pecunia potest æstimari, ut frumentum, vinum, panum, & cætera. Notetia quod si quid accipiunt inquisitores debito modo, ut per viam munetis, non est locus huius pecunæ: quia ad hoc quod incident: oportet quod extorqueant, & illicite.

EXCOMMUNICATIO 21.
In processu cœnæ, contra omnes, & singulos vicecancellarios, & consiliarios, ordinarios, & extraordinarios quorumcunque regum & principum ac cancellariorum, consiliorum, & parlamentorum: nec non procuratores generales eorumdem, vel aliorum principum secularium, etiam si imperiali, regali, ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, nec non Archiepiscopos, & Episcopos, Abbatess, & commendatarios, eorumque vicarios, & officiales, qui per se vel alii, seu alios, quacunque exempli, vel aliatum gratiarum, & literarum apostolicarum, nec non decimorum, & beneficiale, ac alias spirituales, & spiritualibus annexas causas, ab auditoribus, & commissariis nostris aduocant, ac executiones monitoriorum, citationum, inhibitionum, sequestrorum, executorium, & aliarum literarum, apostolicarum tam gratiam, quam iustitiam conceruentium, à nobis, necnon à camerario, & præsidentibus camera apostolica, ac auditoribus, & commissariis apostolicis in eisdem causis pro tempore emanatarum, illarumque cutsum, & audientiam, ac personas, capitula, conuentus, & collegia, causas ipsas prosequi volentes autoritate

laicali impediunt, & se de illarum cognitione tanquam iudices intromitare, ac parties actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, seu reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum eos contra quos tales inhibitiones emanarunt, à censuris, & penis in illis contentis absoluvi ordinant, vel compellunt. Hæc est Papalis. Aduentum est, quod in processu cœnæ domini sepe dicto, sub Adriano 6. excludunt excusationes principum, vel, huiusmodi, qui excusat se dicentes, quod pontifex tolerat ista prædicta. Hæc excusatio non valet: quia Papa post omnes censuras subinfert hæc verba. Declarantes nihilominus, ac protestantes prout tenore præsentium declaramus, ac expresse protestamus absolutionem hodie, vel alias etiam solenniter, per nos faciendam, præfatos vice cancellarios, consiliarios, & proculatores, ac alios excommunicatos prædictos, nisi prius à præmissis cum vero proposito vltieris similia acn committendi destiterint, non compræhendere, nec illis aliter suffragaturam esse. Ac insuper in præmissis omnibus, & singulis, ac alijs, quibuscunque iuribus, sedi apostolica, ac sanctæ Romanae ecclesiæ unde-
cunque, & quomodolibet qualitatibus, seu quærendis per quoscunque aetates contrarios, aut quomodolibet præjudicantes, tacitos, vel expressos, à nobis, vel sede apostolica, quomodolibet factos, aut faciendo, aut quemcumque temporis fluxum, seu patientiam, vel tolerantiam nostram nullatenus quomodolibet præjudicari debe-
re, aut quomodolibet posse, & sic no-
stre incommutabilis intentionis semper fuisse, fore, & esse.

EXCOMMUNICATIO 22.
in capitul. conquestus. de sententia excom. Contra expolientes ecclesiæ cum effractione vel portarum, vel patietum, vel clausuræ, aut discooperiendo tectum, vel huiusmodi. Tales enim sunt excommunicati, & post de-

auntiationem etiam in communis fa-
ctam, à Papa tantum absoluuntur.
Not. quod tantum rapiens in ecclesia,
vel frangens non est excommunicatus,
sed faciens virtus, vel cum furto
incedit ecclesiam. Not. etiam quod
hic non infertur sententia, sed sup-
ponitur laic. Sed ubi in decretis à
Lucio Papa. in canon. omnes eccl-
esiæ. 17. q. 4.

EXCOMMUNICATIO 23.
in cap. tua de sent. excom. Contra in-
cendiarios locorum ecclesiasticorum,
& religiosorum, siue quorumcumque
locorum, secundum communioem
opinionem, ut etiam intelligit Caet.

ibi. Hi per hoc factum non sunt ex-
communicati: quia nullib[us] inueni-
tur, sed si per prælatos ecclesiæ excom-
municantur, & publicentur, tunc post
publicationem absolutio reseruatur
Papæ, secundum Caet. ibi. Alij autem
dicunt ut Tabu. ibi, quod qui incen-
dunt ecclesiam ipso iure sunt excom-
municati, & ante publicationem Epis-
copus potest absoluere, sed qui alia
loca incendunt, non sunt excommuni-
cati, sed excommunicandi: & tunc
à Papa tantum absoluuntur, secun-
dum communioem opinionem. Not.
quod incendiarij dicuntur, qui malo
animo, & studiosè intendunt domum,
segetem, huiusmodi. Et dicit Caet.
quod diligenter quaesivit canones, &
non inuenit incendiarios ecclesiærum
esse excommunicatos, & precipue per
can. canonica, 12. q. 3. quia ille canon.
non est Papæ, nec concilij vniuersalis,
sed particularis synodi, videlicet Au-
striacensis: quæ ad vniuersitas Christi
ecclesiæ non extendit, dantes etiam
fauorem, auxilium, vel consilium
scienter, & propria autoritate, sine
causa, hic comprehenduntur. Op-
nio Caetan. satis cōsona videtur, cū
simus in pœnis, propter sequenda
videatur.

EXCOMMUNICATIO 24.
in cap. significavit de sentent. excom-
munic. Contra clericos, qui scientes
sponte participant in diuinis officijs ta.
Item qui participat cum aliquo

excommunicato à Papa, & absolutio
reseruatur Papæ. Intelligitur secun-
dum Per. de Valud. de excom. munica-
tis nominatim, non autem per cano-
nes, vel sententias generales, nisi essent
tales circumstantia, quibus proprium
nomen exprimeretur. Item per diuinæ
officia, intelligi tam de his quæ in ec-
clesia dicuntur quam extra. Item quia
canon. dicit. Et ipsos in officio reci-
piunt. dicit Caet. ibi, quod si clericus
interficeret diuinis cum talibus excom-
municatis, sic et unus de populo non
tanquam recipiens ad diuinæ, non es-
set excommunicatus.

EXCOMMUNICATIO 25.
in cap. nuper. de sentent. excom. mu.
Si quis nominatim excommunicato
scienter communicat in crimine cri-
minoso, ei consilium impendendo,
auxilium, vel fauorem, cum ratione
damnati criminis videatur in eum
delinqueret, qui dannavit ab eo, vel
eius superiore, merito erit delicti ab-
solutio requirenda. (Et infra) verū
si difficile sit ex aliqua iusta causa,
quod ad ipsum excommunicatorem
absolvendus accedat, concedimus
indulgentiam, ut præstita iuxta for-
mam ecclesiæ cautione, quod excom-
municatoris mandato parebit, à suo
absoluatur Episcopo vel proprio sa-
cerdote. Net. quod quis dicitur par-
ticipare in crimine criminoso cum
excommunicato, quando partici-
pat in eo pro quo quis fuit excom-
municatus, ut si clericus fuit excom-
municatus: quia committit fornicationem,
& aliqua mulier fornicatur
cum eo, dicitur participare in cri-
mene criminoso: quia pro tali crimine
fuit damnatus. Si autem fuit excom-
municatus: quia fornicatus est cum
Berta, & postmodum Antonia cum
illo fornicatur. Antonia non erit ex-
communicata: quia propter hoc cri-
men scilicet cum Antonia non fuit
excommunicatus, sed pro crimine
cum Berta. Ideo si Berta ierum for-
nicetur cum eo, erit excommunicata.

EX COMMUNICATIO.

in crimen, propter quod talis incurrit excommunicationem, quam ante non incurterat, non propter hoc participans est excommunicatus, nisi excommunicatio esset lata contra facientem tale quid cum participibus, vel quando esset lata contra dantes auxilium, consilium, & fauorem: vel

quando extenderetur ad omnes cooperantes, ut de percussione clericorum supra est dictum. Absolutio huius reseruatur illi, qui intulit sententiam regulariter, ut Papæ, si Papa tulit, nisi ex aliqua causa, ut supra dicitur in canone. Item not. quod si Papa excommunicaret aliquem, & ei participantes quomodounque (quod potest facere) tunc omnes participantem eriam loquentes cum eodem essent excommunicati. Vide in capit. si concubinæ de senten. excommunicati. vide etiam supra, quomodo excommunicatio incurritur, excommunicatio 49. 50. 51.

EX COMMUNICATIO 26. in capitul. fundamenta. in 6. de elect. vbi excommunicantur omnes cuiuscunque nobilitatis, præminentia, &c. qui sine licentia sedis apostolicæ, nominationi, electioni, vel assumpzione in senatum, capitanum, patritium, aut restorem, vel ad regimen urbis Romæ assentient, vel se intromittunt, per se, vel per alium. Excipiuntur Romani, ex ipsa urbe naturaliter oriundi, vel ibi continuè habitantes, qui licet sint prædictorum fratres, filii, vel nepotes, aut sub comitatu, vel baroniæ nomine extra territorium urbis iurisdictionem perpetuam, vel temporalem obtineant: possunt tamen in senato Romanos, assimi ad unum annum, dummodò non habeant extra territorium talis potestatem, quod possent euacuare rationem huius constitutionis, scilicet ecclesiæ libertatem. Item excommunicantur omnes alij à prædictis, qui assentient ad prædictum regimen ultra annum, sine licentia sedis Apostolicæ. Et intendentes, vel obedientes illis sic assumptis, & dantes auxilium,

consilium, & fauorem publicè, vel occultè, tam nominatoribus, & assumptribus, quam nominatis, & assumptis, & est reseruata Papa: secundum veriorem opinionem, quamvis aliqui dicant, quod est episcopalis. Caietan. dicit quo d'est Papalis, ut patet in fine canonis.

EX COMMUNICATIO. 27. in extrauganti. Benedicti XI. ut refert Archidiaco. Florent. 3. partie. titu. 34. capitul. 68. contra impugnantes literas electi in Papam, antequam coronetur, qui sunt ipso facto excommunicati.

EX COMMUNICATIO. 28. in extrauganti. Iulij II. suscepit regiminis, & Pij II. vbi præcipit sub excommunicationis latæ sententia, & interdicti pœnis, ne qua persona cuiuscunquam dignitatis, sive etiam vniuersitatis, aut collegium, quo quis quelso colore ab ordinacionibus, sententijs, seu mandatis quibuscumque suis, & successorum suorum appellationem huiusmodi interponere audeant, & contra facientes una cum fautoribus suis, & consilium auxiliu præstantibus, sive tabelliones sint, sive testes, sive aduocati, sive alij quicunque, non solum pœnis prædictis, & censuris, sed etiam his, quæ læz maiestatis, & hereticae prauitatis reis imponuntur, obnoxios esse statuit. (Et infra.) Dictaque pœnas, & earum quamlibet, omnes illos ipso facto incurtere volumus cuiuscunquam conditionis existant, & gradus prærogativa præfulgeant, qui in senatu, conciliis, Parlamentis, congregacionibus, etiam synodalibus, & provincialibus, vel alijs quomodolibet, tacite, vel expresse, vocè, vel scripto, per se, vel per alium, cuiuscunquam timoris, vel reverentiae velamine, vel prætentia excusatione, & superioris mandato non obit, decreterint, confuluerint, seu deliberauerint, vel aliorū dicta approbauerint, consilium, aut vocem dederint, ut ad futurum vniuersale concilium à nobis, vel successoribus nostris, Romanis Pontificibus contra

eōtra prædictam constitutionē appellare licet, posse, vel debet, dictas pccnas ad ipsos, & eorū quemlibet cōtrauenientem in p̄missis, tenore p̄fētū extēdentes, & locū habete decla-
rantes omni ambiguitate cessante.

E X C O M M U N I C A T I O 29. in extrauagāti lūlii II. Cūm tam diuino, approbatā in concilio Lateranē, Inhibemus omnibus, & singulis sanctis Romanae ecclesiæ Cardinalibus, qui pro tempore erunt, & eorum sacro collegio, ne apostolica sede vacante, prædictis scilicet de Romani Pontificis, præter simoniam facienda elec-
tione conuenire, vel contra p̄missa, vel aliquod p̄missoriū statuere dispo-
nere, ordinare, vel aliquo modo face-
re, seu attentare præsumant, quocun-
que exquisito colore, vel causa, sub ex-
communicationis latæ sententiæ p̄-
na, quam ipso facto incurràt, & à qua
non nisi per Romanum Pontificē ca-
nonice electum absolui possint, nisi in
mortis articulo. Ex hoc habetur, quod Cardinales contrauenientes contra ordi-
nata de electione Papæ præter simoni-
am, vel statuentes, sunt excōmuni-
cati, & est Papalis. Et nota, quod post
hanc constitutionem electus simoni-
acē, non est in veritate Papa, & Car-
dinales sede vacante iurant se seruatu-
ros constitutionem.

E X C O M M U N I C A T I O 30. in ea, quicunque de sent. excom. in. 6. Quicunq; pro eo, quod in Reges, prin-
cipes, & barones, nobiles, & baliuus, vel quoilibet ministros eorum, aut
quocunq; alios, excommunicationis,
suspensionis, sive interdicti sententia
fuerit promulgata, licetiam alicui de-
derint occidendi, capiendi, seu alias in
personis, aut in bonis suis, vel suorum
grauandi eos, qui tales sententias pro-
tulerunt, sive quorum occasione sunt
prolatæ, vel easdem sententias obser-
vantes, seu taliter excommunicatis
communicare nolentes, nisi licentiam
ipam re integra reuocauerint, vel si
ad bonorum captionem occasione
ipsius sententia sit processum, nisi bona
ipsa fuerint, intrâ septem dierum

spatium restituta, aut satisfactio pro
ipsis impensâ, eo ipso sententiam ex-
communicationis incurant. Eadem
quoque sententia sint innodati om-
nes, qui ausi fuerint prædicta licen-
tia data vti, vel aliquid p̄missorum
ad quæ committenda dati licentiam
prohibuimus alias committere suo
motu. Qui autem in eadem senten-
tia permanerint, duorum mensura
spatio, ex tunc ab ea non possint, ni-
si per sedem Apostolicam absolutio-
nis beneficium obtinere, ante duos
menses est episcopalis, post erò Pa-
palis. nota, quod nomine suorum,
veniunt omnes, sive propinquai, si-
ue remoti, qui quacunque relatio-
ne, vt sui grauati sunt. Item nota,
quod grauati dicuntur aliqui, quan-
do contra iustitiam agitur contra
eos, secus autem si secundum iusti-
tiam, licet ex malo animo, vel propter
hoc ageretur.

E X C O M M U N I C A T I O 31. in cap. nouerit, de sententia excom. Ex-
communicam⁹ omnes, qui de cætero
seruari fecerint statuta edita, & con-
suetudines, vel potius abusiones in-
troducetas contra ecclesiasticam libe-
tatem, nisi ea de capitulatibus suis in
tra duos menses post huiusmodi pu-
blicationem sententia fecerint amo-
ueri. Excommunicamus quoque sta-
tutarios, & scriptores statutorum ip-
sorum, necnon & potestates, & con-
sules, rectores, & consiliarios locorū,
vbi de cætero huiusmodi, statuta, &
consuetudines edita fuerint, vel ob-
seruata, necnon & illos, qui secundum
ea præsumptient iudicare, vel in pu-
blica forma scribere iudicata. S. c.
Ioan. Andr. hæc est Episcopalis, sed
ex processu curiæ est Papalis. nota,
quod illud est contra libertatem ec-
clesiæ, quod vniuersaliter est contra
omnem ecclesiam, vt quod non sol-
uantur decimæ. Et dicit Caeteran. hæc
quod iste canon respicit statuta, & con-
suetudines, tunc temporis edita, & in-
troduceda, scilicet tēpore Honori I II.
& faciens prædicta seruari est excom-
municatus, & nō faciens deleri, dum
q modæ.

EX COMMUNICATIO.

modo non faciat seruari, non est excommunicatus. Item quod ad secundum canonem nota, quod si consules, rectores, &c. non concutunt ad alteram harum duarum actionum, videlicet ad eundem huiusmodi statuta, vel ad seruandum, non incur-

tunt hanc sententiam. Secus si concurrent, item statutarii, & alij nominati, si pura mente praedicta faciant, non intendentes aliquid contra libertatem ecclesie, sed secundum quod a doctoribus consulti fuerint, ita statuerunt, propter hoc non incident, & excusatunt etiam a peccato, quia consulerunt, & fecerunt quantum in ipsis fuit. Item nota, quod facere contra libertatem ecclesie, est eam arctare in his, in quibus non subiicitur, sive hoc habeat iure naturali, sive spirituali, sive ex dono naturali, vel gratuicio, sive ex iure communi, sive ex priuilegio undeconque habeat, sive a Deo, sive a Papa, sive ab Imperatore: & sic canones intelligunt in capitulo libertatis in sexto, de immunitate ecclesiarum. Et nomine ecclesie intellige de libertate communii omni ecclesie, & non vni tantum vel pluribus, ita ut qui facit contra libertatem aliquius ecclesie, ut monachorum, vel praedicatorum, non incurrit hunc

canonem, supra Emunitas, §. 16. Notar, hic secundum Caetanum, quod statuentes circa mortuaria, imponendo modum ne fiant excessus in lumenibus, vestibus, indumentis equorum, multitudine crucium, religionum, &c. non incident in hunc canonom: quia haec per se ad temporalementum honorum ordinantur, & si tangant clericos, & ecclesias, quae priuant eleemosinis, hoc est per accidens. Nos obstat c. fin. de reb. eccl. non alien. ubi decrenitur esse contra libertatem ecclesiasticam statuere de mortuariis, tamquam de annexis ecclesiasticis libertati, sive iurisdictioni: quia ut ipse Caet. glost: de mortuariis intelligitur ordinantis per se ecclesiam, ad salutem defunctorum, seu cultum diuinum: secus de ordinatis per se ad temporalem hono-

rem. Determinationem huius questionis vide infra, Exequiæ per totum, Tab. excommunicatio. §. calu. 20. quia communior opinio est contra Caeterum, quia tamen ex utraq; parte fortis rationes sunt nullam volo damnare opinionem.

EX COMMUNICATIO 31.
in capti. vnico de iniur. & damage in. 6. illi qui repræsalias aduersus personas ecclesiasticas, seu bona ipsorum concedunt, vel extendunt ad eas, nisi præsumptionem huiusmodi reuocauerint, à concessionis vel extensionis tempore infra mensem, si persona singularis fuerit, sententiam excommunicationis incurrat, si vniuersalis ecclesiastico subiaceat interdicto, & est episcopal. Quid si autem mensem processerint ad actum? Dicit Gemianus, quod incident. Caetanus autem dicit quod non, & rationabilius dicere videtur: tamen bona clericorum infra mensem debent restituiri integrum reuocando, &c. Si concedatur repræsalie clerici debitoris solum contra eius bona, præmissis ac seruatis his, quæ de iure præmittenda, & seruanda sunt, non est locus huic pene: quia non propriæ sunt repræsaliae illæ, in quibus unus pro alio grauauit non potest.

EX COMMUNICATIO 33.
in capitulo hoc consultissimo. in. 6. de rebus ecclesiasticis non alienandis. Illi qui prelatos, vel personas ecclesiasticas ad submittendum ecclesias, bona immobilia, seu iura ipsarum laicis, non concedendo bona ipsa, vel iura in emphyteosim, seu alias alienando in forma, & casibus à iure permisis, sed constitundo, vel recognoscendo, seu profitendo, à laicis ea tanquam à superioribus se tenere, seu ab ipsis eadem aduocando, vel ipsos patronos, vel aduocatos ecclesiarum seu bonorum ipsorum perpetuo, aut ad tempus non modicum statuendo computent, cuiuscunque conditionis sint, aut status, excommunicatio sententia sint innodati (Et infra) Laici ex contractibus super præmissis consen-

consensu capituli, & licentia apostolica interuenientibus initis seu occasione illorum ultra id quod ex natura contractuum ipsorum, vel adhibita in illis lege permittitur aliquid usurpantes, nisi legitimè moniti ab huiusmodi usurpatione desisterint, restituendo etiam, quæ taliter usurparunt, eo ipso sententiam excommunicationis incurant. Ille duæ excommunications amba sunt Episcopales. Causa huius canonis fuit: quia prælaci oppressi aliquando invocabant nobiles, tanquam suos dominos defensores, qui aliquando procurabant talē oppressionem: ut ad eos profugerent, tanquam ad ecclesiæ patronos, vel dominos, & huic per hanc canonem prouisum est: secundum Guliel.

E X C O M M U N I C A T I O 34
in capital. sciant cuncti. libro sexto, de electio. Sciant cuncti, qui clericos, vel quascunque personas ecclesiasticas, ad quos in aliquibus monasterijs, aut in alijs pīs locis spectat electio pro eo, quod rogau, seu alias inducti, cū pro quo rogabantur, seu inducebantur, eligere noluerunt, vel consanguineos eorum, aut ipsas ecclesiias, monasteria, seu loca cœrera, beneficijs, seu alijs bonis suis, per se, vel per alios spoliando, seu alias iniuste persequendo, grauare presumperint, se (ipso facto) excommunicationis sententia innotatos. Est Episcopalis, includens etiam ipsos Episcopos: secundum gloss. Nota, quod siue spoliant, ausexendo publice, vel occulte, siue per vim, siue per dolum, quomodounque hoc faciant: secundum Ar. & Ge. incidentur. Nota etiam, quod per consanguineos, hic non veniunt affines: secundum Ge. Item si quis debet hanc sententiam incurtere, oportet quod adhuc omnes conditiones positæ in canone, quæ bene debent notari hic, & in alijs. Et hic nomen electionis non extenditur ad electiones, quæ sunt in confraternitatibus, vel huiusmodi, quæ non sunt ecclesiasticæ personæ.

E X C O M M U N I C A T I O 35.
in capit. quoniam de immu. ecclæsia. Statuimus ne quis impretratores literarum nostratum ad nos, vel ad forum ecclesiasticum recurrentes, super causis quæ ad idem forum de iure, vel antiqua consuetudine pertinente noscuntur, per se, vel per alium, ad desistendum, vel in foro seculari de questionibus huiusmodi litigandum per corundum iudicium ecclesiasticorum vel impretrantium, aut litigium, seu voluntium litigare, aut propinquorum ipsorum, seu rerum illosum, seu ecclesiæ suatum, etiam captionem modis ne alijs quibuscumque compellat, seu compelli faciat, vel procuret, nec per se aliōs imprediat, quod minns coram iudicibus ecclesiasticis delegatis, seu ordinatijs, querentes de causis quæ (ut præmissum est) ad cognitionem pertinent, eorūdem possint libere iustitiam obtinere, nec ad præmissa facienda det consilium, auxilium, vel fauorem. Si quis vero contra presumpserit, se (ipso facto) excommunicationi noverit subiacere, à qua nisi tam iudici, cuius cognitione fuerit impedita, vel iurisdictio usurpata, quam parti, quæ in prosecutione sui juris turbata fuerit, de iniuria, damnis, expensis, & interesse, prius per eundem fuerit integrificatum, nullatenus absoluatur. Ille canon non arctatur ad curiam Romam tantum, sed in omnibz diocesi souet libertatem ecclesiasticam, & est Episcopalis præmissa satisfactione. Si quis tamen ante satisfactionem absoluatur, esset absolutus: secundum communiorē opinionem: ut dicit Tab. Absolutio secunda. §. 2. licet esset male factum. Nota, quod pro quanto quis literas Apostolicas impediret contra processum curie, esset Papalis.

E X C O M M U N I C A T I O 36.
in c. fin. de immu. ecclæs. Eos qui temporale dominium obiuentes, suis subditis, ne prælatis, aut clericis, seu personis ecclesiasticis quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem,

EX COMMUNICATIO.

ne ipsis bladum molant, coquant pa- debent absolu donee satisfecerint. Et
nem, aut alia obsequia exhibere pra- si successores predicatorum officia-
fumant. aliquando interdicunt, cum lium, qui succedunt in honore, & one-
talia in derogationem ecclesiastica re, infra mensem excessum suorum
liberatis prafumantur, eo ipso ex- praedecessorum non purgauerint, &
communicationis sententiae decerni- satisfecerint, incident in hunc cano-
mus subiacere. Est Episcopalis: Ta- nem. Et est Episcopalis præmissa sati-
men per processum curiae aliter est. factio. & in capitul. non miusde-
Not. si tales non habent dominium, immuni.ecccl. Not. quod hic sunt duo
licet mandent, non incurunt. Non canones. & secundus supponit pri-
enim pœnae ultra limites extendi de- mum: & supponit, quod officialis, cui
bent. alter succedit, sit excommunicatus,
tanquam primi canonis transgressor.

Ex COMMUNICATIO 37. in sexto, de electio. capitu. in generali. Ad incurendum primum canonom Vniuersos, & singulos, qui regalia, requiritur monitos ad incurendum custodiā, sive guardiam, aduocatiōis, seu defensionis titulum, in ec- secundum, requiritur lapsus mensis. Item Not. quod iste canon differt à clesijs, monasterijs, sive quibuslibet alijs pīs locis vacantibus, de nouo ibi ipso facto incurritur sententia, hic usurpare conantes, bona ecclesiārum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt, clē- monasteriorum, aut personas cæteras locorum eorundem, qua hoc fieri pro- ticosque ecclesiārum, monachos mo- curant, eo ipso excommunicationis nasteriorum, aut personas cæteras lo- sententiae decernimus subiacere. Est catorum eorundem, qua hoc fieri pro- Episcopalis. Nota, quod qui conantur curant, eo ipso excommunicationis usurpare huicmodi dicta, non ta- sententiae decernimus subiacere. Et
men præsumunt occupare prædicta bona, non incident, sed oportet virū que fieri. Item qui procurant, si non sequitur effectus, non incident: secundum Caietanum. Item nota secun dum gloss. Ly. de novo, id est, à 40. an nis circa.

Ex COMMUNICATIO 38. in capitul. aduersus, de immunit. ec- clesijs. Excommunicantur omnes officiales laici, vel habentes regimen quo- rumcunque locorum, qui angarias collectas, exactiones indebitas, ecclē- sij, vel ecclesiasticis personis impo- nunt, vel eos pro huicmodi affligūt, & qui autoritatem, & iurisdictionē (scilicet temporalem) pralatorum quam habent in suis hominibus eu- cuant(ita ut nihil potestatis videatur eis remansisse in suis) supradicti si moniti competenter non desistant, ipso facto tan ipse, quam fautores co sum, à iure sunt excommunicati, nec

E x C O M M U N I C A T I O 39. in c. fin de his que vi met. vel cau. & c. vnic. in sexto. Absolutionis benefi- cium ab excommunicationis sententia, vel quācumq; reuocationē ipsius, aut suspensionis, sive etiam interdicti (sive sententia talis sit iusta, vel iniusta) per vim, vel metum (sive sit magnus, sive parvus) extortam, præsentis con- stitutionis autoritate, omnino viri- bus euacuamus. Ne autem sine vindicta violentiæ crescat authoritas, eos qui reuocationem, seu absolutionem huicmodi, vi, vel metu extorquent (taliter quod sequatur effectus) excommunicationis sententiae decer- nimus subiacere. Et est Episcopalis. Not. quod sive excommunicationis talis sit contra reuocantem, sive contra alios sive lata ab homine, sive à iure, canon iste locū habet, & ligat extorquētes, & merus debet esse illatus, & non inna- tus. Et dicitur metus sufficiēs, mortis, vel graui corporis cruciatus, vel qui possit in constantem vitum eadere se cundum Petri de Anchar.

Ex COM-

E X C O M M U N I C A T I O N . 40. in capit. grauis. de sentent. excommuni-
catione. Præsumptores præfatos, qui
in locis interdicto suppositis, quem
quam de cætero diuina celebrare of-
ficia quomodolibet cogere, aut qui
modo prædicto ad officia audienda
aliquos excommunicationis præser-
tum, vel interdicti ligatos sententiæ euo-
cari, seu qui de excommunicati pu-
blice, aut interdicti, de ecclesijs, dum
in ipsis missarum aguntur solennia,
ac à celebrantibus moniti ut exeat
prohibere, nec non excommunicatos
publice, & interdictos, qui in ipsis ec-
clesijs nominatim à celebrantibus ut
exeat moniti remanere præsumpe-
zint, excommunicationis sententia, à
qua per sedem duntaxat. A apostolicam
possint absoluiri, sacro approbante con-
cilio innodamus. Et est Papalis, pri-
mò contra Dominos temporales co-
gentes celebrare, & cætera: contra vo-
cantes excommunicatos, vel interdi-
ctos ad diuina, voce, campanis, præco-
nizatione, & cætera, prohibentes ne
exeat dum missa celebratur particu-
lariter. Alius casus communis est om-
nibus virtusque lexus, qui publice
sunt excommunicati, vel interdicti, &
nominatim moniti à celebrantibus: ut
exeat.

E X C O M M U N I C A T I O N . 41. in clemen. vnicā. de sequēstra possēssione.
Diffinītus, ut una contra possēssō-
tem diffinitua sententia super bene-
ficio apud sedem Apostolicam, dun-
taxat in pectorio, vel possēssorio pro-
mulgata, beneficium ipsum à possē-
sore huiusmodi dum tamen triennio
pacifice anteā possēssum ab eo non
fuerit, per loci ordinarium apud idoneam
personam sequāstretur, &c. ce.
Si quis autem sequāstrationem hu-
iusmodi impedire, vel fructus se-
quāstratoris quo quomodo præsum-
perit occupare, excommunicationis
sententiam incurrit ipso facto, à qua
nisi impedimento prius amoto, &
occupatus per eum fructibus restitu-
tis, nullatenus absoluantur. Est Episco-
palis.

E X C O M M U N I C A T I O N . 42. in capitul. attendentes, de statu mo-
nachor. in clemen. Si quis visitatores
monialium, aut mulierum, quæ vul-
go dicūtur canoniceæ seculares, in præ-
missis, seu in aliquo præmissorum im-
pedire præsumpletur, nisi monitus
(post impedimentum resipiscat, ipso
facto excommunicationis sententia
se nouerit in cursurum, priuilegijs, sta-
tutis, & consuetudinibus quibuscumque
in contrarium non valituris. Est
Episcopalis.

E X C O M M U N I C A T I O N . 43. in capitul. quicunque de hære. libr. 6.
Quicunque hæreticos, credentes, te-
ceptatores, vel fautores eorum scien-
ter præsumplerint ecclesiasticae trade-
te sepulturæ, vique ad satisfactionem
idoneam excommunicationis sententie
se nouerint subiacere, nec absolutionis
beneficium mereantur nisi proprijs
manibus extumulèt publice, & proi-
ciant huiusmodi corpora damnato-
rum, & locus ille perpetuò carcat se-
pultura. Censura hæc est episcopalis,
saluis tamen conditionibus in litera
positis. Not. quod credentes hæreticis
dicuntur illi, qui plus credant hæreti-
cis quam ecclesiæ, etiam si nesciunt
quid credant hæretici: secundum Ca-
jetæ. deliberato tamen consensu. Iste
canon omnes personas comprehendit,
actionem vnam circa quatuor homi-
num genera punit.

E X C O M M U N I C A T I O N . 44. in clemen. i. de sepul. Eos qui præprijs te-
metatis audacia, defunctorum cor-
pora non sine contemptu clavium ec-
clesiæ, in cœmiterijs, tempore inter-
dicti, in casibus non concorsit à iure,
vel excommunicatos publice, vel no-
minatim, vel manifestos vñtrarios,
scienter sepelire præsumunt, ipsos ex-
communicationis sententia deccen-
mus subiacere, à qua nullatenus ab-
soluoūtur, nisi prius ad arbitrium dic-
cesani Episcopi, eis, quibus per præmis-
sa fuerit iniuria interrogata, satisfac-
tionem exhibuerint competentem. Est
Episcopalis, præmissa satisfactione: ut
dicitur in litera. Not. Primò, quod si

q. 3. non

EXCOMMUNICATIO.

non sepeliant in loco sacro, nō est locus huic pene. Secundū per excommunicationem publicē, intellige manifestationem rei, & notitiam publicam, & non secundum fictionem iuris, aut iudicis: secundum Caietanū. Tertiū, tantum sepelientes usurarium publicum, & sc̄ienter, & pr̄sumptuose, incidunt, non autem mandat̄es vel consilentes: quia p̄næ non sunt extendendæ: secundum Caieta, licet alii qui dicant, quod etiam mādantes, infra interdictum §. 52.

EXCOMMUNICATIO. 45.
in clementi. vñica, de confan. & affin. Eos qui diuino timore postposito, sc̄ienter in gradu consanguinitatis, vel affinitatis constitutione canonica, interdictis, aut cum monilibus, contrahere matrimonialiter, non ventur, nec non religiosos, moniales, ac clericos in sacris ordinibus coniugatos, matrimonium contrahentes, & inter eos sc̄ienter easem celebrantes, ipsos excommunicationis sententiaz ipso facto decedimus subiacere. Est Episcopalis. Nota, quod ignorantia facti excusat. Item per sponsalia, vel simplicem coitum, non incurrit hæc sententia, nisi coitus post sponsalia sequetur. Si autem ante contractum consanguinitas, vel affinitas erat ignota, postmodum ante copulam sit nota, si simul coeant, sunt excommunicati. debent enim se quam eiuī separare. Item sacerdos dicens verba, V. G. placet tibi, &c. est excommunicatus non autem si secularis. Item qui contraxerunt, & consummaverunt ignoranter, si in commixtione matrimoniali affectu perseverant, non minus sunt excommunicati, quam si à principio sc̄ienter contraxissent: si tamen sc̄ienter perseverant, sc̄ens si adhuc ignorant in impedimentum, secundum Caietanū, Dantes auxilium, consilium, &c. ad hoc nō incident, quia non veniunt nomine contrahentium, licet mortaliter peccent: neque qui hortatur, ne à tali matrimonio recedat. Fait glossa in ea clemen. in vers. sc̄ienter . quia clemen. non punit nisi solidū contractum, nec is dicitur participare in criminē, pro quo est excommunicatus, qui contraxit.

EXCOMMUNICATIO. 46.
in clemen. de deci. capitu religiosi. vbi excommunicantur omnes religiosi non habentes administrationem, vel officia: habentes vero officia, sunt suspensi ab officijs, si decimas Ecclesijs debitis sibi usurpat, vel appropriant, aut si de animalibus, quæ in fraudem ecclesiarum emunt, empta quæ venditoribus, vel alijs ab ipsis tenenda tradunt, seu qui animalibus familiaum, aut pastorum suorum, vel aliorum etiam animalium immiscerentur eorum gregibus, seu qui de terris quas tradunt alijs, excolendas decimas solvere non permittunt, aut prohibent, si post requisitionem factam ab eis, quorum interest non defliterint, infra mensum vel infra menses non fecerint sufficientem satisfactionem ecclesijs, vel damnis. Hac non extenditur ad animalia, quæ ipsi religiosi habuerunt per eos, qui vere se, & sua obtulerunt, qui dicuntur oblati. Nota, quod nomine religiosi h̄ic veniunt etiam sc̄enæ. Est episcopal, satisfactione praemissa.

EXCOMMUNICATIO. 47.
in clem. vñica de penit. §. vlti. Contra cogentes eligere sepulturam. Sanè temerarios violatores constitutio- nis illius, quæ religiosis, & clericis sc̄ularibus prohibet, ne aliquos ad uendum, jurandum, vel fide interposta, seu alias promittendum inducant, ut sepulturas apud eorum ecclesijs eliant, vel iam electam viterius non immitente, similem sententiam pena in ipsa constitutione contenta in suo perdurante robore incurset volumus ipso facto, ab alio quam à sed apost. pr̄terquam in mortis articulo nullatenus absoluendos, nullis priuilegijs, aut statutis cuiuscunq; tenoris existant in contrarium super his valitatis. Est Papalis. Nota, quod si quis inducit ad pr̄dicta, tamen

NON

zio sequitur effectus, non incurrit. si te constituti, sive curata, sine non culmpter, si non ex malitia hoc facit. item si hortatur, non tamen inducit ad illicitaria, scilicet vouendum, iureandum, vel promittendum, promisee nulla, vel fide allata, non incidit. Quæ autem peccata sequantur contumacientes, si sepellant defuncta corpora contra dictam constitutionem, vide in capit. plerique de pac. & de sepult. ea. ex parte elect. primo. & capit. vero. de sepult. in 6.

EXCOMMUNICATIO 48. in capitul. super Speculat. ne cleri. vel mona. contra religiosas personas de claustris exentes ad audiendum leges (scilicet ciuiles) vel physicam (id est, medicinam) Alexan. p̄ædecessor noster olim statuit in concilio Turonen. ut mis̄ infra duorum mēlium spatiū redierint ad claustrum, sicut excommunicati, & ab omnibus carentur, & in nulla causa, si patrocinium præstare voluerint, audiantur. Reuersi autem in choro, mensa, capitulo, & ceteris locis, vitimi fratres existent, & nisi forte ex misericordia sedis Apostolitius spem promotionis amittant. Verum quoniam nonnulli ex talibus propriet quo in dām opinione diuerſas excusationis aliquid assemebant, nos volentes de catero, vi excommunicationis sententiam incurrant ipso facto, distitūtū p̄cipiendo mandamus, quatenus tā à diocesatis & capirali s̄p̄lorum, quān à ceteris episcopis, in quorum diocesibus huiusmodi student tales excommunicati, & p̄dictis peccatis obnoxij, publicè nuntiantur. Ad archidiaconos, plebanos, decanos, p̄positos, cantores, & alios clericos personatus habentes, nec non presbyteros, nisi ab his infra spatiū præscriptum distinetint, hoc extendi volumus, & appellatione postposita firmante obseruari. Est episcopalis. Non quod si audiant in clauſtro huiusmodi, vel extra, dummodo reuerterintur quotidie ad clauſtrum, non incident: & includuntur onnes professi quoquo modo, & omnes sacerdotes, & omnes in dignitate

EXCOMMUNICATIO 49. in clementi, religiosi, de priuilegi. Religiosi, qui clericis, aut laicis sacramentum vocationis extēmā, vel Eucharistie ministrare, vel matrimonium solennizare, non habita super his patochialis presbyteri licentia, aut quemque excommunicatum à canone (praterquam in casibus à iure expressis, vel per priuilegia sedis Apostol. concessis, eisdem), vel à sententiis per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis, seu nā culpa, & peccata absoluere quemquam praesum̄ p̄ferint) excommunicationis sententiam incurrant ipso facto, à sede Apostolica duntaxat absoluendi. Nota quod si quis ex ignorantia, vel rati habitione faceret prædicta, non incidit, quia non praesumit. Item si religiosus alium religiosum exemptum communicet, non incurrit, quia in canone mentio fit tantum de clericis, & laicis: & per hoc non fit iniuria parochiano presbytero, in cuius nomine hic canon est editus, etiā quod sint alterius religiosi: licet Archiepiscopus Florentinus videatur tenetē oppositum, tercia parte, titulo vigilioquinto, capitulo quinquagilioquarto. tamen hoc magis est conforme textui, quia nominē clericorum in materia odiosa, vt hic, non veniunt religiosi, vt notat Panormita, in rubrica, de vita & honestate clericorum. In articulo tamen necessitatibus, quando non est aliud, qui ministret, & non potest haberi licentia, communitate tenetur, quod ista pena locum non habet, secundum Innocent. & Hōfili. in capitul. omnis. de penit. & remiss. & per c. quod, in te. de penitent. & remiss. licet Arc. flor. ubi supra dicat, quod non debent ministrare. Primum tamen verius. Secundum, turius. Nota, quod qui absolvit excommunicatum ab homine sive

EX COMMUNICATIO.

fit papa, sive alius, nō incidit: quia hic non est excommunicatus à canonice: canonis nomine intelligitur propriè, quod à papa promulgatur, & de maiori tantum excommunicatione inteligitur. Est Papalis.

EX COMMUNICATIO 50.
in capitul cupientes. de penitentia cleri. Religiosos qui aliqua, ut audientes à decionarum ecclesijs debitatum solutione tenebant, in suis sermonibus, vel alibi profere presumunt, excommunicationis sententię subiacere decernimus ipso facto. Est episcopalis. Nota, quod si dei intentio retrahendi à dicta solutione, licet verba profera religiosus, non incurrit hanc penam. Item tantum religiosi ligantur profentes: verba quomodounque, sive in prædicationibus, sive aliter, & facit presumptuose cum malitia, & intentione.

EX COMMUNICATIO 51.
in clemen. cupientes. de penitentia. Religiosi qui scienter post posuerunt conscientibus conscientiam facere de solvendis decimis Ecclesijs debitibus, ab officio prædicationis tandem maneant ipso facto suspensi, donec conscientibus ipsis, si hoc ipsum eis dicendi commodè facultatem habuerint, conscientiam fecerint, excommunicationis incursum sententiam ipso facto, si prædicare presumperint, prædicta negligentia (vt præmititur) non purgata. Ad religiosos tamen monachorum, vel ecclesiastum, decimas percipientes volumus extendi. Est Episcopalis. Nota, quod ligat tantum confessores religiosos prædicantes: quia si non prædicent, non est locus huic penæ, secundum Cajetanum. Item intelligitur quod negligant requisiti, quod si non requirantur, non possunt incurtere. Tempus vero quo debent requiri, est determinatum, videlicet prima, quarta, & ultima dominica quadragesima, dies Ascensionis, Pentecostes, Nativitatis Domini, Ioannis Bapti, Assumptionis beatæ Mariæ, & Nativitatis eius, extra hoc tempus si re-

quirantur, & negligantur, non incurront. Vide tamen bene illam decretalem totum.

EX COMMUNICATIO 52.
in clemen. de senten. excommuni. Cita interdictorum obseruantiam generalium, auctoritate sedis Apostol. vel à locorum ordinarijs positorum, de fratum nostrorum consilio districte præcipiendo mandamus, quatenus religiosi quicunque tam exempti, quam non exempti, cuiuscunq; ordinis, vel conditionis existant, cum cathedrali, vel matrici uni, seu parochiali loci ecclesiam, illa viderint, vel si uerint obseruate, non obstatibus quisuscunq; appellationibus anteā etiā ad eandem, vel aliud, seu alios interiectis, & alijs objectionibus quisuscunq; absque dolo, & fraude, cum moderatione tamē decretalis, Alma. in uiolabilitate ea obseruent aliquoquin non obseruantes, excommunicatio sententia hoc ipso volumus subiaceere. Quod etiam in interdictis, & in cessationibus à diuinis iudicis per provincialium conciliorum statuta, vel ipsorum auctoritate, volumus obseruari. Est episcopalis. Ligat etiam quod interdictum sit nullum, si interdictum sit verum & matrix Ecclesia non seruat, debent tamen religiosi seruare, quando sciunt id seruandum. Leo tamen X. concessit congregatiōni Lombardia fratum prædicatorum, quod quando matrix Ecclesia non seruat, etiam quod sit verum interdictum, quod nec dicti fratres tenentur seruare. Nota, quod si matrix Ecclesia seruat, quia ipsa specialister est interdicta, non est locus huic penæ religiosis. Item ecclesiam matricem secundum Panormitanum, & loan. Andr. vocamus baptismalem, vel loci maiorem. Quod si in aliquo loco non est Ecclesia cathedralis, sed plures matrices, si omnes seruant, est locus huic penæ non seruitibus. Secus quando una seruat, alia non.

EX COMMUNICATIO 53.
in cap. periculosa. in. 6. ne cler. vel mo-

VI

Ut periculosa religiosis vagandi materia subtrahatur, districius inhibemus, ne de cætero aliquis quancunq; religionem tacitè, vel expressè professus in scholis, vel alibi temerè habitu suæ religionis dimitiat, nec accedat ad quævis studia literarum (etiam theologie, vel iuris canonici) nisi à suo pçlato, cum consilio sui conuentus, vel maioris partis eiusdem, sibi eundi studiū licentia primiū sit concessa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat. Doctores quoq; sive magistri, qui religiosos habitu suo dimisso leges, vel physicam, (id est, leges ciuiles, vel medicinam) jaudientes scienter docere, aut in scho- lis suis prætumpsetint tenere, simili eo ipso sint sententia inodati. Est episcopal. Not. quod dimittens habitum, vel occultans ex aliqua licta causa, non incidit. si autem sine causa dimittit, vel occultat habitum, & incedit taliter, quod non cognoscatur religiosus ab his, cum quibus conuersatur, incidit, secundum Caeteranū: quia sic non auferitur materia vagandi, ob quam factus est ille canon. Et quia formaliter dicitur dimittere habitum, & si non materialiter: licet aliqui canonistæ teneant, quod occultando non incidit, quia pena non est extendenda ultra literam. tu tamen tene primum, quia hoc in ratione liceat includitur. Item si dimittat suum habitum, & assumat habitum alterius religionis sine causa, incidit, nisi ad aliam religionem transeundo. Itē doctores huiusmodi tenentes tales religiosos, duplii iure sunt excommunicati. Primo per istum canonem. Secundo quia participant cum excōmunicato in crimine criminoso, sive damnato: quod si dicti religiosi noxient eire, violenter possunt expelli sine metu excommunicationis. Note. tam quod religiosus non incurrit audiendo, nisi habitu dimisso, secundum Caetera.

EX COMMUNICATIO. 54.
in clement. 1. de statu monachor.

perpetuò prohibemus, ne monachi, aut regulares canonici, administrationem aliquam non habentes, ad cūrias Principum absque speciali licentia Prælatorum suorum se contentant: quod si ut damnum aliquod inferant suis prælati, vt monasterio, se conferte præsumptient, excommunicationis sententiam eos incurtere volumus ipso facto. Prælati eorum nihilominus districte iniungentes, vt ipsi à curiarum prædictarum accessu, & alijs quibusunque vagationibus, & discursu diligenter compescere, ac super hoc non parentes eisdem leuè corrige non omissant. Est episcopal. Siue ergo tales intrent cum licentia prælati, siue non, dummodò intendant damnum (vt præfertur) incorrunt sententiā, sive sequatur damnum intentū, siue non, secundum Caeteranum. Quid si habentes administrationem animo damnificandi intrant? Tabuli, ibi, credit quod incurrant: quia vindentur esse duæ prohibitions, una intrent sine licentia, & huic non apponitur sententia, alia ne intrent animo damnificandi, siue habeant administrationem, siue non, siue licentiam, siue non, & huic ponitur sententia excommunicationis. cōcordat Caeteranus.

EX COMMUNICATIO. 55.
in clementina 2. de statu monachor. Præfatæ quoque sententiæ monachos, infra septa monasterij sine licentia Abbatum suorum arma tenentes, decernimus subiacere (sive sint inuasiva, sive defensiva). Est Episcopalis. Monachos quoscunque includit, si albos, sive nigros. Item si tenent formaliter, scilicet malo animo, & nolunt Abbatem scire. Secus autem si materialiter tantum, sine malo animo, vel ex ignorantia huius canonis, vel quia credunt Abbatem contentum, &c. vel quando accipiunt ut exeat extra claustrum, tunc non incidunt, & solus ligat monachos, si autem alios religiosos, qui monachi nō

sunt.

EX COMMUNICATIO.

EX COMMUNICATIO 56.
in capitulo quoniam in plerisque de officiis ordinariis contra eos, qui usurpant praefulatum in ciuitate, vel diocesi, ubi est alius Episcopus, propter diversitatem linguarum. Sed quoniam canone isto parum, vel nihil videtur seruari: quia sed apostolus prouidet, ideo non me ultra extendeo. Est Episcopalis.

EX COMMUNICATIO 57.
in cap. eos. de senten. excomm. libro 6. Eos, qui a sententia canonis, vel hominis, cum ad illum, a quo alias de iure fuerant absoluendi, nequiverunt propter imminentem mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum pro absolutionis beneficio habere recursum, ab alio absoluuntur, si celsante postea periculo, vel impedimento huiusmodi, se illi, a quo his celsantibus absoluuntur, debebant, quam citio commode poterunt, contempserint praesentare mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati, erant humiliiter recepti, prout iustitia suadebit, decernimus in eadem sententiam recipere ipso iure. Ide statutum us de his, quibus cum a sede Apostoli, vel legato ipsius absolutionis beneficium a quibus sententijs consequuntur, iniungitur, ut ordinariorum suorum, vel ahorum quorumlibet susceptori penitentiam, ab eisdem se conspectibus representent, & passim inituram, seu his, quibus propter hoc ligati existunt, & satisfactionem exhibeant competentem, si haec cum primum poterunt, non caverint adimplere. Est Episcopalis, vel Papalis: secundum quod erat illa, a qua fuerat absolutus. Not. quod si non presentat se corporaliter, sed vel per procuratorem, vel per scripturam, non videtur incidere in canonem: quia non contrafacit illi: secundum Catenatum. Not. secundo, quod si impedimentum est per perpetuum, non habet locum ista pena: quia cessare non potest: quia autem finit legitima impedimenta, vide Tab. absolutio. i. & 2. §. 15. & s. excommunicatio. 5. casu. 40. §. 3.

EX COMMUNICATIO 58.
in extrauaganti Bonif. VIII. de sepulchro incipit, Veretstandæ. Si defuncti executor, vel executores, aut familiates eius, seu quisvis alij cuiuscunque gradus fuerint, aliquid contra nostri statuti, & ordinacionis tenorem presumptius attentare, defunctorum corpora sic inhumaniter, & crudeliter pertraclando, vel faciendo pertractari, excommunicationis sententiam quam ex nunc in ipsos profetimus, ipso facto se nouerint incuriosos a qua, nisi per appellatio. preterquam in mortis articulo possint absolutionis beneficium obtinere. Et nihilominus ille, cuius corpus sic inhumane tractatum fuerit, ecclesiastica careat sepultura. Est Papalis.

Hæc non ligat, nisi mortuus sit in loco ubi cultus fidei viget, & si extenterant, incident in fructa, elixant, excutiunt carnes ab ossibus, & cum animi presumptiue contra huiusmodi statutum, ad hunc finem, ut huiusmodi corpora transferuntur ad alia loca. Si autem alia de causa fieret, non haberet locum excommunicatio, ut si fieret propter vindictam, vel chirurgiam, vel anatomiam, vel ut corpora minus scirent, vel huiusmodi. secundum Caiet.

EX COMMUNICATIO 59.
in extrauaganti Pauli II. in qua excommunicantur omnes quacunque dignitate praefulgeant: qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniām commiserint: aut qui fuerint mediatores, ut ipsa fiat in ordine, vel beneficio tantum. Unde omnes simoniaci in ordine, aut beneficio, siue in curia, siue extrâ, sunt ipso facto excommunicati. Aliæ extrauagantes fuérint circa hoc factæ: sed quia sunt reuocatae, ideo transfo. Et sic non inuenitur in iure excommunicatio contra simoniacos, nisi in ordine, & beneficio. Adidem est Sixtus in extrauagante, quæ incipie: Et si dominici Græcis. Et vult quod sit Papalis absolutio. Cæteræ extrauagantes, ut illa Martii, Damnable & Eugen.

Eugen. detestabile, sunt omnes abrogata per non usum, videlicet quod scientes in curia aliquem commissari simoniam reuelant, & cetera. Papa namque scit, quod non seruitur, & tolerat, & illa Bonif. in qua statuitur, quod qui facit, vel recipit prouisionem de aliqua re recuperanda, pro gratia impreanda, vel iustitia consequenda in Curia Romana est excommunicatus, & ex. est reuocata, secundum Ioann. Calde. & Ioan. de Mig. in lectura super capitul. nemo. de simo. Et Petrus de palad. dicit, quod Clem. V. reuocauit. Appellatione autem beneficij huc veniunt etiam praefationes, ut prioratus in ordine mendicantium, & officia pastoralia, & guardianus, & similia quovis nomine vocentur, quamvis non computentur in ter ecclesiastica beneficia, secundum Ca- ceta.

E X C O M M U N I C A T I O . 60. in extravaganti Urbani V. Sancte, ne in vinea Domini, & cetera. Contra singularates personas, tam viros, quam mulieres, quoconque nomine conseruantur, qui tam a meribus, quam a feminis religionem ingredi voluntibus, si ante, vel post ex pacto presument dare, vel recipere quoconque pastus, prandia, cenas, pecunias, localia, aut res alias ad ecclesiasticum usum, seu alium deputatas, vel depunktandas, a qua excommunicatione contra Papam absolui non possint, nisi in mortis articulo. Et si collegium est, suspensioni subiaceat. Not. quod si pactum non interueniat, licet sit mala intentio, aliquid habendi faciendo, non haber locum iste canon. Item si aliquid pertatur, non contra alia curia edita circa hoc, non incurritur. Item speratur aliquid secundum laudabiles consuetudines, non incurritur: quia non presumuntur contra hoc iuu. Unde moniales petentes dari solitas dores, lecternia, vestes, & huiusmodi instantes, ut patentes, faciant sicut alii, etiam quod menistrorum non egerat, non incurrit sententiam, cum ibi non incurrit paclum. Sed

instantia faciendi sicut faciunt alii. Si autem monasterium eget, possunt pacisci ut portet secum. Vnde possit sustentari, quoniam ius naturae hoc requirit. Hec secundum Caetanum ibi.

E X C O M M U N I C A T I O . 61. in extravaganti Martini V. Viam ambitio, & c. In futurum nullus ex professoribus alicuius ex ordinaibus mendicantium quorūcunque in aliquem monasticum ordinem tam S. Benedicti, quam Cisterciens. Camadul. validis umbrosz, canonorum regularium Sancti Augustini, vel aliorum monasticorum ordinum, Carthusie. duntaxatecepto, possit, aut debet per quemcunque recipi, vel admitti virtute alicuius licentie, vel induiti ab ille sedis apostolice licentia specie li sub dictis penit. (sic) excommunicationis latre sententia, referuat Pa- pze) quas ut recipientes, quam recepti ipso facto jocurrant, & nihilominus fecerit facta non teneant ipso iure, est Pa- palis.

E X C O M M U N I C A T I O . 62. in extravaganti Pauli II. Ambitiose, & cetera. Omnium rerum, & bonorum ecclesiasticorum alienationem, omnique pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, necnon infestationem, vel contraria emphyteumaticum (praterquam in casibus aure permisis, aut de rebus, & bonis in emphyteosum ab antiquo concedi solitis, cum ecclesiasturn evidenti utilitate, ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruantur, non possint pro instantis temporis exigentia) ac perpetuo valitudo constitutione, presenti fieri prohibemus. Si quis autem contra huius nostrae prohibitionis seriem, de bonis eisdem quicquid alienare præsumperit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, & infestatione huiusmodi, nullius sit momenti: & tam qui alienat, quam is, qui alienatas res, & bona predicta receperit,

EX COM MUNICATIO.

perit sententiam excommunicationis incurrit. Et est episcopal. Not. quod in locis vbi aliter habet consuetudo, vel decretalis, hæc non acceptata, non ligat: si autem est recepta quod ad aliquid, & quod ad aliquid non, quod ad receptum tenet, quod ad non receptum non tenet: quia omni cōfensu utrumque lex fuerit firmata, pro non legi habetur: secundum Caib. Totus iste canō recitatur à Sil. in fine lux summe, de verbo ad verbum.

E x c o m m u n i c a t i o 63. in extrauaganti Bened. II. Quia non nulli, &c. vbi excōmunicantur illi qui literas Papæ impugnant, hac occasione, quia ante coronationem fuā potest officium suum exercere. vt in capit. in nomine domini. 23. distinet. Hanc excommunicationem ponit Arch. Florent. 3. parte. titul. 24. cap. 68. videas si placet.

E x c o m m u n i c a t i o 64. in extrauaganti Alexand. 4. Exalto, &c. Contra eos, qui libellos famosos, cantilenas, aut rhithmos faciunt, detinent, vel publicante, in infamiam status ordinis prædicatorum, vel minorum. Item contra prædicatorum, doctentes, vel defensantes, quod præfatorum ordinum fratres, non sunt in statu perfectionis, vel quod non licet eis de eleemosynis vivere, aut quod non possunt prædicare, sive confessiones audire de licentia Rom. Pon. seu aliorum prælatorum ordiniorum sine cōfensiū curatorum, à quo non possunt absolui, nisi a Papa, vel cōseruato r̄ib⁹ ditorum ordinum. Item ex priuilegio Boni IX. Sacra religionis, &c. Idem habetur, in quo etiam excōmunicantur impedientes eosdem fratres, ne possint in suis ecclesijs celebbrare, recipere eleemosynas, vel prædicare.

E x c o m m u n i c a t i o 65. in bullâ ordinis prædicatorum cōtra intrantes monasteria monialium or-

dinis prædicatorum in casu non concesso à constitutionibus eorum, vel si ne licentia magistri ordinis, vel alteris ab ipso magistro habētis super hoc potestatem, sunt ipso facto excommunicati, à qua excommunicatione nisi in mortis articulo, citra Papam, vel magistrum ordinis, possunt absolui minimè. Intrantes autem monasteria Sanct. Claræ, seu monialium ordinis minorum in casibus non concessis in regula ipsarū, vel sine licentia eorum, qui dare possunt, ipso facto sunt excōmunicati, & Papæ, vel carum generali referuantur.

E x c o m m u n i c a t i o 66. in priuilegio Bonifa. Virtute, &c. contra omnes, qui in monasterio, vel ecclesijs suis detinēt apostatas ordinis prædicatorum, nisi eos elecerint, postquam eis per fratres prædicatorum, ne detineant, fuerit denuntiatum.

E x c o m m u n i c a t i o 67. Clemētis ad minores. Quos nos, &c. Contra fratres minores, qui præsumunt recipere ad habitum fratres ordinis prædicatorum professos, sine licentia summi Pon. faciente expressam de huiusmodi indullio mentionem, vel nisi prius suorum priorum licētia fuerit petita, & obtenta. Idem hæremita nis, Alexand. ad hæremitas. Velstrū, &c.

E x c o m m u n i c a t i o 68. Alex. Ex alto, &c. contrateftores artistarum, & scholarium, & magistrorum studij Parisie. qui publicè vel occultè fratres prædicatorum, vel minores, à consortio vniuersitatis Parisie, excludere moluntur, ipso facto sunt excommunicati, nec possunt absolui, nisi personaliter sed apo. se præsentent.

E x c o m m u n i c a t i o 69. quæ est in libro penitentiario (vt refert Archid. Flor. 3. par. tit. 5. c. 30. contra accedentes ad sepulchrū Domini, etiam causa deuotionis, sine licentia Papæ, cui absolutio referuantur, vel summo penitentiatio.

E x c o m m u n i c a t i o 70. Sixti. Et si dominici. contra cōspitan

tes in personam, aut statum Ro. Pon. seu cuiusluis offensa, inobedientia, aut rebellionis eiusdem Papæ, & dictæ sedis. & est Papalis. Item contra prohibetes deuolutionem causarum ad curiam Rom. & est Papalis, & confirmata per Inno. ultimum. Item violantes in terdictum ab apostolica sede positum, et est Papalis.

E X C O M M U N I C A T I O N 71. in extrauganti Sixti IIII. Graueninis, &c. cōtra oīs cuiuscunque status sint gradus, & conditionis, qui de cetero ausi temerario p̄sumptserint suis sermonibus ad populum, seu aliās quomodo libet affirmare, q̄ tenentes b. Virg. Mar. cōcepram esse in peccato originali in sua conceptione, polluantur labē hæresis, vel mortalis peccati, neque tenere libros, vel legere, aut habere pro veris hoc tenentes. Similq; sententia etiam ligantur, qui ausi fuerint asserere tenentes contrariam opinionem, scilicet q̄ sit concepta sine originali peccato, incurrit hæresim, vel peccatum mortale. Et est Papalis. Si quis autem huiusmodi assereret simpliciter sine temeritate, vel ignorâter, non ligaretur: quia non ausu temerario hoc facit.

E X C O M M U N I C A T I O N 72. in extrauganti Ioan. XXII. Super gētes, &c. cōtra quoscunq; impedites p̄sumptuosè legatos, seu nuntios apostolicos, ne recipiantur, & faciat ea, ad quā missi sunt, eo ipso sunt excommunicati. Est episcopalis quantum ad hunc canonem.

E X C O M M U N I C A T I O N 73. Pauli II. in extrauganti Munera, &c. in qua excommunicant omnes officiales, & ministri Papæ, etiam si Pontificali fulgeant dignitate, præter Cardinales, qui in terris ecclesiæ exercit officium quocunque, & accipiunt munera quæcunque præter co mestibilia, & potabilia, quæ in biduo, id est, duobus diebus cōsumi possunt, & similiter dantes, & est Papalis, & tenebunt illud, quod acceperunt, restituere. Nam contra prohibitionem accepta sunt.

E X C O M M U N I C A T I O N 74. Leonis x. in consilio Lateraneñ. circa montem pietatis, vbi dicitur: Declaramus, & diffidimus montes pietatis per respub; institutos, & autoritate sed apostol. haecenū approbatos, & confirmatos, in quibus pro eorum impenis, & idēnitate aliquid moderari ad solas ministeriorū impensas, & aliarū rerum ad illorum cōseruationem pertinentium pro eorum idēnitate duntaxat, ylta sortem, absque lucro eorundem montiū recipere, nec speciem mali p̄fere, neque peccandi incitium p̄stare, neque vlo pacto improbari. Quinimo meritiorum esse, ac laudari, & probari debere tale mutuum minimē vñtratum putare, liceatque illorum pietatem & misericordiam populis p̄dicare, etiam cum indulgentijs. Multò tamen perfectius, multoq; sanctius fore, si omnino tales montes gratuiti essent, &c. Qui cōtra huius formam prædicare, seu disputare verbo, vel scriptis ausus fuerit, excommunicationis p̄cam latē sententiæ (priuilegio nō obstante) incurtere volumus.

E X C O M M U N I C A T I O N 75. eiusdem Leonis ibidem. Excommunicantur impiimentes, vel imprimi facientes libros, nisi per diœcesanum, & inquisitorem videantur, & approbentur. Quonodo autē hæc, & quædam aliq; ligent, dicam immeditadē in excommunicatione 76. Item excōmunicantur omnes, qui vota in cōsistorio data, & quæcunque ibi gesta, aut dicta, quæ in odium, aut p̄cūdiciū, aut scandalum aliquius redundare posse, verbo, vel scripto, vel quois alio modo reuelant, & omnes non tenentes silentium de quacunque re, de qua specialiter, & expreſsè Romanus Pontifex dicerit esse silentium. & sunt omnes Papales.

E X C O M M U N I C A T I O N 76. contra omnes, qui in suis prædicationibus ad populum miracula falsa, aut incerta, vel prophetias, quæ ex sacra scriptura non constant, prædicante, seu Episcopus, aut suis superioribus

EX COMMUNICATIO.

bus (scilicet ecclesiæ prælatis) detinuntur, vel occultauerit, excommunicationis sententiam, & depositionis dignitate, ordine, honore, officio, & beneficio ipso facto incurant.

Est Episcopalis. Assassini erant quodam genus hominum infidelium, quod genus hodie ignotum est, supra, Assassini.

Ex COMMUNICATIO 78.
in concilio Lateraneñ de rapt. capitul. excommunicatione. Illi qui Christianos naufragium patientes spoliabantibus suis, nisi ablata reddiderint, excommunicationi nouerint se subiaceare. Est Episcopalis. Qui autem capiunt, vel spoliabant infideles ex iusta causa nauigantes, debent excommunicari. Tamen hodie isti pirate excommunicantur in processu curie, supra. Excommunicationis 13. Nota, quod si statim non restituant, etiam non precedente monitione, sunt excommunicati, quia determinatio temporis, quod ad statim restituendum ipso iure est determinata, secundum Caseta ibi, item adiudicendum est, quod non obstant leges, vel statuta aliquarum terrarum determinantia, quod bona naufragantium sint capientur, quia non essent leges, sed corruptae contra iustitiam.

Ex COMMUNICATIO 79.
in cle. 1. de vñtr. Quicunque communitatum potestates, capitanei, rectores, consules, iudices, consiliarij, aut alij quicunque officiales, statuta huiusmodi de cætero facere, scribere, dicere, aut quod solvantur vñtræ, vel quod cum solūm repetuntur, non restituantur plenè ac liberè, scient indicare præsumperint, sententiam excommunicationis incorrunt. Eandem etiam sententiam incursuri, nisi statuta huiusmodi hastenus edita de libris communitatuum ipsorum (si super hoc potestatem habuerint) infra tres menses deleuerint, aut si ipsa statuta, vel consuetudines, officium eorum habentes quoquo modo præsumperint observare. Est Episcopalis. Alij autem à prædiciis seruantes talia statuta, & communitates, non incidunt in

Ex COMMUNICATIO 77.
in cap. pro humani. in 6. de homicidio. Statuimus, ut quicunque Princeps, prælatus, seu quecumque alia perfonna ecclesiastica, secularis, quempiam Christianorum per Assassinos interficerit, vel intercici mandauerit, quamvis mors forsitan ex hoc nō sequatur, aut eos receptauerit, defen-

in hunc canonem, quia solos officiales exprimit. Item sentientes predicta, si non sunt officiales, non incidunt, se cundum Paul. nec scribens sententiam statuto conformem, etiam quod sit officialis, nisi in sententia statuti reson ponatur, tunc enim forte ligare tur hac censura.

E X C O M M U N I C A T I O . 80. in c. vñtarū. de vñ. lib. 6. Hac perpetua cōstitutione sanctimus, vt nec collegiū nec alia vñiversitas, vel singulatis persona cuiuscunq; sit dignitatis, conditionis, aut status alienigenas, & alijs non oriundos de terris ipsoſū, publicē fanebrem pecuniam exercentes, aut exercere volentes, ad hoc domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut alias habitare permittunt, sed huiusmodi vñtariorū manifestos, omnes infra tres menses de terris suis expellat, nunquam tales de cetero admissi. Nemo illis ad fānum exercendum domos locet, vel sub alio quo cunque titulo concedat. Qui verò cōtra fecerint, si personæ fuerint ecclesiastica, patriarchæ, episcopi, archiepisco pi, suspensionis: minores verò personæ singulares, excommunicatioſi: si autem collegiū, seu alia vñiversitas, interdicti sententiam ipso facto nouet incurrus, quamli per mensum animo sustinerint indurato, tētra ipsorum quandiu in eis ijdēm vñtarij cōmorantur, ex tñc ecclesiastico subiaceant interdicto. Ceterū si laici fuerint per suos ordinarios omni cēsate priuilegio, p̄ cēsum ecclesiastica com pellātur. Est Episcopalis. Not. quatoor catus, in quibus iecurrit. Primo, prohibetur restauratio destructorum locorum, qui non nouo iure acquirentur, neque augmentatio loci iam habiti. Item loca ante hanc constitutionem, non possunt dimitti sine excommunicatione, que autem sunt accepta post bene possunt dimitti: quia dicit hactenus recepta. Item not. quod dñs nō cōprehenduntur oēs alibi geniti. Secundū Cae ibi, sed illi, qui neque ipsi, neque patres eorū sunt in illi ter- tia geniti. Item in primo & secundo ea- scopalisi.

E X C O M M U N I C A T I O . 81. in cap. vbi periculū. in 6. de elect. vbi excommunicātur omnes domini, reges, etates officiales illius ciuitatis, in qua Rom. Pontif. electio est celebranda, si non seruant diligenter, quæ seruanda sunt: maximē prout Clemens VI. modicauit. & si committant in his, vel circa ea. Et credo quod si attenderet vñsus, qui longus est, & non reprehenditur ab electis Pontificibus. Est Episcopalis.

E X C O M M U N I C A T I O . 82. in c. vbi periculum. de elect. in 6. contra omnes, qui mittunt scripturam, vel nuntiū, vel secreta loquuntur cardinalibus, vel alicut eorum de existentibus in conclavi pro electione Papæ. Qui autem sunt int̄s, possunt loqui ad inuicem secreta. De missione literarum quidam intelligunt secreta tantum: quidam quoquo modo fiat, esse locum huic canonī afferunt. Est Episcopalis.

E X C O M M U N I C A T I O . 83. in c. 1. libr. 6. de excē. præla. transgrefores constitutionis, quæ religiosis mendicantibus prohibet ad habitandum domos, vel loca quæcumque de nouo recipere, seu hactenus recepta mutare, vel ea transferre in alios vñsus cuiusvis alienationis, titulo quoque excommunicationis sententiæ depellatur. Est Episcopalis. Not. quatoor catus, in quibus iecurrit. Primo, prohibetur restauratio destructorum locorum, qui non nouo iure acquirentur, neque augmentatio loci iam habiti. Item loca ante hanc constitutionem, non possunt dimitti sine excommunicatione, que autem sunt accepta post bene possunt dimitti: quia dicit hactenus recepta. Item not. quod dñs nō cōprehenduntur oēs alibi geniti. Secundū Cae ibi, sed illi, qui neque ipsi, neque patres eorū sunt in illi tertia geniti. Item in primo & secundo ea- scopalisi.

Ex-

EXCOMMUNICATIO.

EXCOMMUNICATIO 84.

in cap. mulieres. in 6. de iudic. Contra singentes fraudulenter easum, per quē iudex ad aliquam mulierem pro testimonio mittat, vel vadat personaliter: si fator ergo, vel fraudator sententiam excommunicationis incurrit ipso facto. Not. quod si non sequitur effectus, quod vadat, non est locus huic penit. Etiam intelligitur de iudice laico secundum Ioan. Andr. mittere autem ad mulieres pro testimonio, in hoc canone superius est concessum. Intelligitur etiam siue iudex si fator, siue alius, fator enim hinc excommunicatur, quia si iudex vadat sine malitia, & simpliciter ignorans fitionem, non incidit. Archidiacon. Florentinus in tertia parte, titul. 2. cap. 45. intelligit, quod incidit siue vadat, siue mittat, dicens quod intentio legis est ut sitare nefanda, quae interdum per nuntium melius procuratur, sed quia constitutio est penalis, melius est ut intellegatur tantum si personaliter vadat, cui videtur consentire Caieta. ibi. est Episcopalis.

EXCOMMUNICATIO 85.

in 6. de offic. dele. c. Hac constitutione decernimus, ut si conservatores de alijs, quam manifestis iniurijs, & violentijs scienter se intromiserint, seu ad alia, quae judicialē indagationē / id est inquisitionem / exigūt, suam extenderint potestatem, eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi: pars vero, quae hoc fieri procurabit, sententiam excommunicationis incurrat, à qua non possit absolui, nisi ei, quā sic fatigavit indebit, primō satisfaciat integraliter de expensis. Est Episcopalis premissa satisfactione. Not. quod ligat tantum partem hoc procurantem: ideo si aliquis, qui non esset pars, hoc procuraret, non incidenteret. Item si conservator dareret ad tutelam, non solum de manifestis, sed etiam de alijs posset se intromittere, ut communiter sit hodie: secundum Pet. de pal. & non haber locum hæc sententia. Item incurritur, quando sequitur effectus, pro quo sit satis faciendum.

EXCOMMUNICATIO.

EXCOMMUNICATIO 86.

in capitul. clericis. ne cle. vel monach. Inhibemus sub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos officium habeat vicecomitis, aut præpositi secularis. Si quis autem contra hoc venire presumpserit, & communione emendare noluerit, excommunicari subiaceat. Et est Episcopalis. Communiter intelligitur de omnibus in sacris existentibus, ut dicit Tabul. ibi. quanvis Caiet. tantum de sacerdotibus intelligat. Interdicatur ergo clericis in sacris existentibus, esse officiales principium secularium, licet non infinitam peccatum mortis: secundum quod notat Panormitanus in hoc capitulo, quando scilicet vult hoc exercere tanquam officialis principis. quia iniuria fit officio sacerdotij, secundum Caietanum. Possum tamen tale officium exercere circa mortem, & mutationem, quando est dignitas annuum, vel habet hoc proprio nomine: puta, ratione patrimonij. Si quis autem haberet officium vicecomitis, vel præpositi secularis (ut quia est postulas alicuius, & huiusmodi) & efficeretur sacerdos, secundum Caietanum, vel in sacris, secundum alios, non potest hoc officium retinere. Et requiritur monitio, ut sit locus huic penit. Cauent ergo clerici, & religiosi, qui sèpè volunt officium regum, ducum, marchionum, & aliorum dominorum exercere. Nominis enim principis secularis, veniunt generaliter omnes domini.

EXCOMMUNICATIO 87.

in extrauaganti Sixti. Et si dominici, & cetera Authoritatis Apostolice tenore praesentium statuimus, & ordinamus, quod de cetero prætextu facultatu quarumcunque concessarum à nobis, vel autoritate nostra, & quas concedi quomodolibet contingit in futurum, etiam cum clausula, quod sola signatura sufficiat, etiam in favorem fidei, & crucis, nullus confessor, quamvis qui offensio ecclesiastica libertatis, violationis, interdicti à sede Apostolica positi, seu hæc res.

reis, postquam quis fuerit de ea sententialiter condemnatus, delatus, seu publicè diffamatus, conspitationis in personam aut statum Romani Pontificis, seu cuiusvis offensæ, inobedientie, aut rebellionis, eiusdem Pontificis, vel dictæ sedis, mutilationis membrorum, vel occisionis cuiuscunque in sacris ordinibus constituti, offensæ personalis in Episcopum, seu alium prælatum, inuasionis, deprædationis, occupationis, aut deuastationis terrarum Romanæ ecclesiæ mediatæ, vel immediate subiectorū, ac inuasionis Romipetatum, seu quoruncunque actionum ad Romanæ curiæ venientium, delationis armorum, & aliorum prohibitorum ad partes infidelium, impositionis nouotum onerum realium, vel personalium ecclesijs, vel ecclesiasticis personis, simoniz super ordinibus, vel beneficijs consequēdis in dicta curia, vel extra contracta quomodolibet reus foret, & generaliter in casibus cōtentis in literis qua consueuerant in die cœnæ Domini publicari, prætextu huiusmodi facultatum absoluere, & per quosuis emissā peregrinationis Ultramarina, vīsitationis līminum Apostolorū Petri, & Pauli, in Compostella, & castitia, ac religionis vota, nisi ex speciali licentia, & certa scientia nostra (de qua demum constat censeatur, cūm in signatura nostra desuper manu nostra scripta, aut in litteris nostris expressum fuerit. Nos ex certa scientia, & de speciali gratia id concedere, derogatione præsentis constitutionis illius de verbo ad verbum insecto tenore, non autem per clausulas id importantem) vel in articulo mortis constitutum, & tunc in casibus vbi satisfactio fuerit impendenda, facta satisfactione, vel idonea præstata cautione, commutare præsumant. Et si aliqui confessorum contra præsentem constitutionem quenquam absoluere, aut excepta vota prædicta commutare attemptauerint, absolucione, & commutatio huiusmodi nullius sit roboris, vel momenti, & contra facientes eo

ipso excommunicationis sententiam incurvant, à qua nisi in mortis articulo constituti, ab alio, quam à Romano Pontifice absolvi non possint. Est Papalis hīc, & ex processu curia. Not. quod in articulo, quando debet absolu: satisfaciat prius tenetur, & potest: si non potest, det pignus. si hoc nō potest, det fiduciarem: si hoc etiam nō potest, saltem deciuramentum de satisfactione: quod si non vult, non absoluatur. Hæc est forma canonis huius, caueant autem confessores, ne se ipsos laqueant.

EXCOMMUNICATIO 88.
in capitul. indemnitibus. in sexta, de electionib. Hi quos ad dirigendas in electionibus moniales deinceps contigerit euocari, ab his prorsus abstineant, per qua inter eas super faciendis ipsis electionibus orti possit discordia, vel extorta nutrita, aliisque ipso excommunicationis sententia se nouerint subiacere. Not. quod nō vocati ad hoc, etiam quod seminient vel nutrient discordias, non incurrunt. Et licet dicatur in masculino genere, tamen si feminæ ad hoc vocarentur, & nutrient discordias, & cetera, incederent: secundum gloss. Est Episcopalis.

EXCOMMUNICATIO 89.
in capit. administratores, 23. q. s. Administratores seculariū dignitatum, qui ad ecclesiariū tuitionem, pupillarū ac viduarum protectionem, rapaciumque refrenationem constituti præculdubio esse debent, quotiens ab episcopis, & ecclesiasticis viris conueniti fuerint, eorum querimonias attenius audiant, & secundum quod necessitas experierit, absque negligenter examinant, & diligenter studio corrigant, quod si Dei timorem præoccupatis non habentes, negligere post secundam, & tertiam monitionem inuenti fuerint, omni auerint communiōne usque ad condignam satisfactionem se priuatos. Videntur ergo, quod princeps ipso iure excommunicatus, qui non facit iustitiam clericis, præmissa tamen monitione

EXCOMMUNICATIO.

praedicta. Est Episcopalis.

EXCOMMUNICATIO 90.
in cap. vnicō, de reli. do. in sexto. & in

extraugant̄ iōannis XXII. Sancta
Romana, &c. vbi excommunicantur
nouum ordinem vel religionem inue-
niētantes, vel habitum noue religionis
assumentes, viuentes simul, & tria vo-
ta vouentes. Nec Episcopus potest su-
per hoc licentiam dare: secundū Do-
cto. Item nomine religionis non ve-
niunt hāremita commorantes soli,
assumentes quem voluerint habitum
vel isti discipuli, licet faciant sibi supe-
riores, dum tamen non faciant tria vo-
ta solennia. Vide tamen Tab. Excom-
municatio. 5. casu. 35.

EXCOMMUNICATIO 91.
in capit. 1. de loca. Contra magistros
(id est, Doctores cuiuscunque facul-
tatis) & scholares Bononienses, qui
ante tempus conductionis, conduceūt
hospitia aliorum magistrorum, vel
scholarium sine licentia, vel assensu
eorū. Not. quod nomine scholarium
non veniunt existentes in studijs pro
scholaribus, ut scriptores, chartarij,
&c. licet gaudent priuilegijs schola-
rium: secundum communio[n]em op-
inionem. Inquilini dicuntur schola-
res, tunc ibi habitantes. Et secundum
Iōan. Andr. h[ic] p[ro]cna tācum tenet Bo-
nonia, licet quida n[on] teneant opposi-
tum, tamen consuetudo approbat pri-
mam opinionem. Est Episcopalis, &
late sententia.

EXCOMMUNICATIO 92.
in cap. 1. de schisma. Ordinationes ab
Octaviano, & Guidone hāresiarchis
factas, & ab ordinatis ab eis irritatis esse
censemus, adiacentes vt qui dignita-
tes ecclesiasticas, seu beneficia, per di-
ctos schismaticos accepterint, careāt im-
petratis. Alienationes quoque que per
eosde schismatis, seu per laicos fa-
ctas sunt de rebus ecclesiasticis, omni-
careant firmitate, & ad ecclesiā sine
omni onere revertantur. Si quis autē
contra ire prāsumperit (dicendo, vel
tenendo oppositum) excommunicationi
noucrit se subiacere. Est Episco-
palis seclusio schismate. Not. h[ic] pe-

laicos intelligi non quoscunque, sed
fultos schismate; quia de schismatis
est iste canon.

EXCOMMUNICATIO 93.
in cap. licet de elect. Contra eum, qui
de terrā parti Cardinalium nomi-
natione confisus, Pap[em] sibi nōmē vsur-
par, & est contra eos, qui recipiunt, &
in eū, qui à paucioribus, quām à dua-
bus partibus Cardinalium electus, ad
apostolatus officium, nisi maior con-
cordia intercesserit, gerit se pro Papa.
Est late sententia, & episcopalis, seclu-
so schismate.

EXCOMMUNICATIO 94.
in extraugant̄ Iōan. XII. Sancta
Romana, &c. Contra perseverantes in
sesta fratricellorum, bischororum, & bi-
guinarū, & assumētes dicta, sc̄tē ri-
tu, & prælatos quoscunque, qui prædi-
cis personis, vel alijs ritum viuendi,
& habitum supradictos præter specia-
lem Apostolicā sedis autoritatem
deinceps conceferint, & est late sen-
tentia, & Episcopalis: ex qua intelli-
guntur tres differentia personarum,
feliciter perseverantes dicta sc̄ta. Se-
unda, assumētes habitum, &c. Ter-
tia, concedentes dictum habitum, &c.
Item nomine biguinarū intelliguntur,
vel infideles, de quibus est cap. ad
nostrum. in cle. de h[ic] erit aut suspecc[ia]
de fide: vt in capitul. 1. de reli. do. non
autem illæ mulieres, quæ demissæ di-
cuntur, manentes innuptæ in domi-
bus parentium.

EXCOMMUNICATIO 95.
Contra inquisidores ordinis prædicato-
rum, si procedant contra fratres
minores, & econtra, per extraugan-
tem Pauli II. Nunc autem secus est:
quia possunt procedere per breve
Clemen. VII. quod incipit, Propter
labem Lutheranam. seruato tamea
ordine ibidem posito: vt primo mo-
neantur eorum superiores, vbi dici-
tur sic. Distincte præcipiendo manda-
mus, quatenus omnibus, & singulis,
etiam Carmelitarum, & aliorum or-
dinum mendicantium religiosis, vel
non mendicantibus huiusmodi peste
diffamatis, aut aliter suspectis, præci-
pue

quæ tales errores in suis sermoni
bus, verbis, seu prædicationibus disle-
minantibus, per centuram ecclesiasti-
cam appellacione postposita super hu-
ijsmodi, ac qualibet alia ha. rei silen-
tium imponatis, & postquam per vos,
vel vicarios vestros, aut vestrum, vel
corundem vicariorum aliquos, siue
aliquem, præsidentes monasteriorum,
cœuentuum, & aliorum locorum, vbi
hæres huiusmodi, vel errores disle-
minati forent, aut inibi propinquo-
rum præmoniti fuerint, nisi tales in-
tra mensim à die admonitionis com-
putandum, debita prouisione teme-
dia cum effectu adhibuerint, ac digna-
pœnitentia castigauerint, de quibus
admonenti fidem facere teneantur.
Aliter contra prædictos usque ad sen-
tentiam diffinitiua valent procede-
re. Hæc est materia excommunicati-
onum. Credo tamen multis alias es-
se excommunicationes particulares in
privilegijs studiorum, religiosorum,
collegiorum, ciuitatum, & aliorum lo-
corum, quas omnes inueniret esset im-
possibile. Prudens ergo confessor, quā
do de novo venit in unam diocesim,
informet se an ibi sint aliqua excom-
municationes, siue Papales, siue syno-
dales, quæ sint in usu, & sic obseruet.
Et quia multiplices sunt, & varie dif-
ficiisque est singulas memoriæ man-
dare, ideo prudens confessor cùm cir-
cā cas dubitat, videat hene canones, &
illos diligenter examinet, & si per seip-
sum intelligere nequeat, peritos que-
rat, ne pœnitentiā absoluendo a qui-
bus non potest, in præcepis mittat:
quem si censura ligatum iuenerit, si
potest, ab ea prius absoluat, si non po-
test ad superiorē cōfestim mittat: quia
se ligatus à peccatis nequit absolvi.

EXCVSATIO.

EXCVSATIO peccati est maxi-
mum vitium: secundum Thom.
secunda secundæ. q. 13. a. 3. ad 3. quia
est circumstantia quædam aggrauans
omne peccatum, etiam blasphemiam
Dei, quæ est maximum peccatum. Di-
citurque maximum: quia quodlibet
malus facit.

EXECUTOR.

EXECUTOR est propriæ, qui ad
effectum rem indicatam deducit:
secundum gloss. in capit. super quæ-
stionum de offic. deleg. vel qui fidicū
ab alio gestum exequitur: secundum
Panormi in ca. nouit. de appell. col. 1.
Executor etiam larga acceptuone di-
citur delegatus, secundum gloss. in ca.
si super de offic. de leg. in 6.

EXECUTORIS testamentorum
posunt esse laici, clerci, & religiosi,

t 2 non

